

ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	3
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	7
I. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	7
ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	10
Εισαγωγικά - Κατάσταση κατά τις 31/12/2024	10
Κίνδυνος αναχρηματοδότησης	14
Συναλλαγματικός κίνδυνος	15
Κίνδυνος ρευστότητας	16
III. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ	18
i. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	18
ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	24
iii. ΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	30
iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ	32
IV. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	35
i. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	35
ii. ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ/ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ/ ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	43
iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	47
iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	50
V. ΆΛΛΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	56

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΤΑ	Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΓΔΔΧ	Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους
ΓεΣΥ	Γενικό Σύστημα Υγείας
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΔΚ	Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΜΟ	Ευρωπαϊκό Μεσοπρόθεσμο Ομόλογο
ΕΜΣ	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
EMTN	Euro Medium Term Note
ΕΟΑ	Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης
ΙΕΣΠ	Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών
ΚΔ	Κυπριακή Δημοκρατία
ΚΕΔΙΠΕΣ	Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων
ΚΟΑΓ	Κυπριακός Οργανισμός Αναπτύξεως Γης
ΚΦΙΚΒ	Κεντρικός Φορέας Ισότιμης Κατανομής Βαρών
ΜΕΔ	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΜΣΔΔΧ	Μεσοπρόθεσμη Στρατηγικής Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους
ΟΑΥ	Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας
ΟΔΔ	Οντότητες Δημοσίου Δικαίου
ΟΔΣ	Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος
ΟΕΣ	Οντότητες Ειδικού Σκοπού
ΟΚΥπΥ	Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας
ΣΑΑ	Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΣΕΚ	Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων
ΣΚΤ	Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα
ΣΣΧΑ	Σχέδιο Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα
ΤΑΕ Πελατών ΕΠΕΥ	Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών ΕΠΕΥ
ΤΑΕ Πελατών Τραπεζών	Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών Τραπεζών

Βάσει του άρθρου 58 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 (Ν.20(Ι)/2014), ο Υπουργός Οικονομικών είναι υπεύθυνος για την εποπτεία των δημοσιονομικών κινδύνων που ενδέχεται να έχουν σημαντική επίπτωση στα δημόσια οικονομικά. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο Υπουργός Οικονομικών ετοιμάζει και υποβάλλει Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων μαζί με τον ετήσιο κρατικό Προϋπολογισμό, αναλύοντας τους πιθανούς δημοσιονομικούς κινδύνους που έχει αναγνωρίσει αναφέροντας και μέτρα μετριασμού τους.

Σε γενικές γραμμές, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι διαχωρίζονται σε κινδύνους που προκύπτουν από το εσωτερικό περιβάλλον και σε κινδύνους από το εξωτερικό περιβάλλον.

Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από το **εσωτερικό περιβάλλον**, παρατίθενται πιο κάτω¹:

- Εξελίξεις σχετικά με το Τερματικό Βασιλικού που αφορούν σε ενδεχόμενες αποζημιώσεις πέραν των €400 εκ..
- Προκλήσεις που προκύπτουν από αυξήσεις στις λειτουργικές δαπάνες (κυρίως λόγω της αστάθειας στην τιμή της ενέργειας), και του κόστους κατασκευαστικών έργων (ένεκα της αύξησης του κόστους των πρώτων υλών).
- Από δάνεια που παραχωρήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια μέσω διαφόρων Οντοτήτων Δημοσίου Δικαίου (ΟΔΔ) και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών σε φυσικά πρόσωπα και καθίστανται μη εξυπηρετούμενα.
- Ενεργοποίηση ενδεχόμενων υποχρεώσεων που πηγάζουν από κρατικές εγγυήσεις.
- Μεγαλύτερες δαπάνες από τις αναμενόμενες λόγω καθυστέρησης στην μείωση των επιτοκίων της ΕΚΤ ή/και μικρότερη και με πιο αργό ρυθμό μείωση τους, με επιπτώσεις στην κατανάλωση, στις επενδύσεις καθώς στις δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.
- Από τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που δύναται να προκύψουν σε βάρος της Δημοκρατίας από μη βιώσιμα συνταξιοδοτικά ταμεία, δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Δικαιοσύνης.
- Αρνητικές οικονομικές επιδόσεις των Κρατικών οργανισμών, των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των συμβάσεων που έχουν γίνει στα πλαίσια Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
- Τερματισμός σύμβασης διαχείρισης του Λιμανιού και της ανάπτυξης της Μαρίνας της Λάρνακας και ανάληψη των υποχρεώσεων από το κράτος.
- Από ενδεχόμενη επιβολή προστίμων λόγω μη συμμόρφωσης, μερικώς ή πλήρως, με το Κοινοτικό Κεκτημένο, όπως για παράδειγμα η επιβολή προστίμου στα πλαίσια της καταδικαστικής απόφασης σχετικά με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

¹ Η σειρά με την οποία αναφέρονται οι κίνδυνοι **δεν** εξαρτάται από την πιθανότητα να συμβούν ή/ και το μέγεθος του αντίκτυπου.

- Επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών από την ενδεχόμενη ανάγκη χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του ΟΚΥπΥ για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από την περίοδο που έχει καθοριστεί από την σχετική νομοθεσία, και η οποία έληγε στις 31/05/2024, αφού με βάση τον περί Ίδρυσης Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (Τροποποιητικό) Νόμο του 2025, η περίοδος αυτή επεκτείνεται μέχρι τις 31/12/2026, ή/και από τη μη ανάληψη υποχρεώσεων που προβλέπεται από το ΓεΣΥ από τον προϋπολογισμό του ΟΑΥ.
- Απώλεια εσόδων, από τυχόν μη επίτευξη οροσήμων συγχρηματοδοτούμενων έργων και έργων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ).

Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από το **εξωτερικό περιβάλλον** αφορούν κυρίως τα πιο κάτω²:

- Ο κίνδυνος επαναφοράς των πληθωριστικών πιέσεων λόγω της συνεχιζόμενης σύρραξης μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας αλλά και των εχθροπραξιών στη Μέση Ανατολή και το ενδεχόμενο της ασύμμετρης επέκτασής τους.
- Άλλες αρνητικές εξελίξεις στις οικονομίες άλλων χωρών με επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας, που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και επιδείνωσης των δημοσιονομικών δεικτών, (π.χ. δημοσιονομικό ισοζύγιο, δημόσιο χρέος, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών), καθώς και του επιπέδου ανεργίας.
- Συνέχιση ή και επιβολή νέων κυρώσεων στη Ρωσία και τη Λευκορωσία, με άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της κυπριακής οικονομίας και κατά κύριο λόγο στον τομέα των υπηρεσιών.
- Οι επιπτώσεις από την νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ στο διεθνές εμπόριο, με κυρίως έμμεσες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία.
- Επιβάρυνση των δημόσιων δαπανών λόγω συνεπειών από την κλιματική αλλαγή, όπως φυσικές καταστροφές, ανάγκη για αποζημιώσεις στον πρωτογενή τομέα και επενδύσεις σε υποδομές και έργα πρόληψης και ετοιμότητας.
- Επιδείνωση γεωπολιτικών εξελίξεων που θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα, περιλαμβανομένου και του κινδύνου ενδεχόμενης αύξησης στη ροή μεταναστών.

Επισημαίνεται ότι, οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν αναδείξει την ανάγκη για την διαρθρωτική στήριξη των τομέων παραγωγής, με σκοπό τη δημιουργία μίας ανταγωνιστικής και αυτάρκους οικονομίας. Λαμβάνοντας υπόψη τους πιο πάνω κινδύνους, παραμένει η ανάγκη για τη διατήρηση μιας συνετής και υπεύθυνης οικονομικής πολιτικής για αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων και παράλληλα την προώθηση στοχευμένων μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών δράσεων, μέσω, μεταξύ άλλων, και άντλησης πόρων από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με έμφαση στην πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Οι πιο πάνω στοχεύσεις θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα και ευελιξία της

² Η σειρά με την οποία αναφέρονται οι κίνδυνοι **δεν** εξαρτάται από την πιθανότητα να συμβούν ή/ και το μέγεθος του αντίκτυπου.

κυπριακής οικονομίας και θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας ώστε να αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό περιβάλλον με αποτελεσματικότητα και συνέπεια.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, στη βάση του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, η Κύπρος έχει προχωρήσει στην ετοιμασία του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Διαρθρωτικού Σχεδίου για την περίοδο 2025 - 2028, το οποίο καθορίζει τον ρυθμό αύξησης των πρωτογενών δαπανών, και έτυχε έγκρισης από το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων, το οποίο εξέδωσε σχετική σύσταση, όπως η Κύπρος ακολουθήσει το ρυθμό αύξησης των πρωτογενών δαπανών που ορίζονται στο Σχέδιο. Με βάση τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, στο δυσχερές σενάριο οποιασδήποτε απόκλισης από τη σύσταση του Συμβουλίου, η Κύπρος θα πρέπει ακολουθήσει μια διορθωτική πορεία αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών, κάτι το οποίο θα μειώσει την ικανότητα άσκησης πολιτικής. Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι, οι δημόσιες δαπάνες πρέπει να περιορίζονται εντός των εγκεκριμένων πλαισίων.

Τα κύρια μέτρα που έχουν ληφθεί ή προγραμματίζεται να ληφθούν για Μετριασμό των πιο πάνω κινδύνων είναι τα ακόλουθα:

- Μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός σχεδιασμός στη βάση ρεαλιστικών παραδοχών και αυστηρή προσήλωση στον στόχο του ισοσκελισμένου / πλεονασματικού προϋπολογισμού.
- Μέτρα ενίσχυσης της ανάπτυξης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης της οικονομίας, με τη μετάβαση σε πιο δυναμικές μορφές ανάπτυξης και την προώθηση νέων παραγωγικών τομέων, όπως της τεχνολογίας, της έρευνας, της πράσινης μετάβασης και της κυκλικής οικονομίας, οι οποίοι θα δημιουργήσουν νέες και ποιοτικές θέσεις εργασίας.
- Κοινωνικά μέτρα στήριξης των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.
- Διαρθρωτικές αλλαγές στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, περιλαμβανομένης της ορθολογικής εφαρμογής της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και της ενίσχυσης της διακυβέρνησης και της εποπτείας των ΟΔΔ.
- Παρακολούθηση των δανείων που παραχωρήθηκαν με κυβερνητικές εγγυήσεις σε συστηματική βάση.
- Συνέχιση των μέτρων που έχουν ληφθεί για διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

I. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Εισαγωγικά

Οι μακροοικονομικές παραδοχές αποτελούν τη βάση της διαμόρφωσης της εκάστοτε οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες αντικατοπτρίζονται στην κατάρτιση του κρατικού Προϋπολογισμού. Οποιοσδήποτε μεταβολές στις μακροοικονομικές προβλέψεις δύναται να δημιουργήσουν κινδύνους τόσο από πλευράς εσόδων όσο και από πλευράς δαπανών και κατ' επέκταση να επηρεάσουν αρνητικά την πορεία των δημόσιων οικονομικών και τις χρηματοδοτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα, ο Προϋπολογισμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε παραμέτρους όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, ο πληθωρισμός και η διακύμανση των επιτοκίων. Από τις μεταβολές των πιο πάνω δύναται να επηρεαστούν σημαντικά τόσο τα έσοδα όσο και οι δαπάνες. Η μείωση του ρυθμού ανάπτυξης οδηγεί σε μείωση των εσόδων, ενώ παράλληλα η αύξηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων έχουν αποτέλεσμα την ανάγκη για αυξημένες δαπάνες. Μεταξύ άλλων, επηρεάζονται οι κοινωνικές παροχές οι οποίες εξαρτώνται από το επίπεδο απασχόλησης καθώς και η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντική η στενή παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, όπως επίσης και η ανάλυσή τους σε σχέση με τις επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά.

Σημειώνεται ότι το εγχώριο και κυρίως το διεθνές οικονομικό περιβάλλον συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο Μέρος (I) της παρούσας ΕΔΚ, σημαντικοί κίνδυνοι απορρέουν από τη συνεχιζόμενη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, τις κυρώσεις από την ΕΕ και τις ΗΠΑ που έχουν επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της κυπριακής αλλά και τις συνεχιζόμενες εχθροπραξίες στη Μέση Ανατολή. Οι επιπτώσεις αυτές σε συνδυασμό με την εφοδιαστική αλυσίδα που δεν έχει ακόμα επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα, παρά τη σχετική μείωση των τιμών ενέργειας, των κατασκευαστικών υλικών αλλά και άλλων εμπορευμάτων, διατηρούν ακόμα υψηλό τον δομικό πληθωρισμό. Συνεπακόλουθα, η συνεχιζόμενη περιοριστική πολιτική της ΕΚΤ με την μείωση των επιτοκίων να αναμένεται σταδιακά και σε μικρότερη ένταση με επιπτώσεις στο κόστος δανεισμού τόσο του κράτους όσο και των νοικοκυριών και επιχειρήσεων οδηγούν σε συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος τους και δυνητικά σε μείωση στην κατανάλωση και επενδύσεις.

Από την άλλη πλευρά, οι μακροοικονομικές προβλέψεις βασίζονται σε μερική μόνο συμπερίληψη των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα αλλά και του αντικτύπου των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που αναμένεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΣΑΑ. Πρόσθετες νέες επενδύσεις πέραν αυτών που περιλαμβάνονται στο ΣΑΑ δεν συνυπολογίζονται πλήρως στο βασικό σενάριο, λόγω του ότι είναι δύσκολο στο παρόν στάδιο να ποσοτικοποιηθεί η ετήσια επίπτωση. Οι επενδύσεις αυτές συνδέονται με τους τομείς της ενέργειας, της υγείας και της εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εξελίξεις όσον αφορά το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο δεν περιλαμβάνονται στο βασικό σενάριο και αποτελούν ανοδικό κίνδυνο.

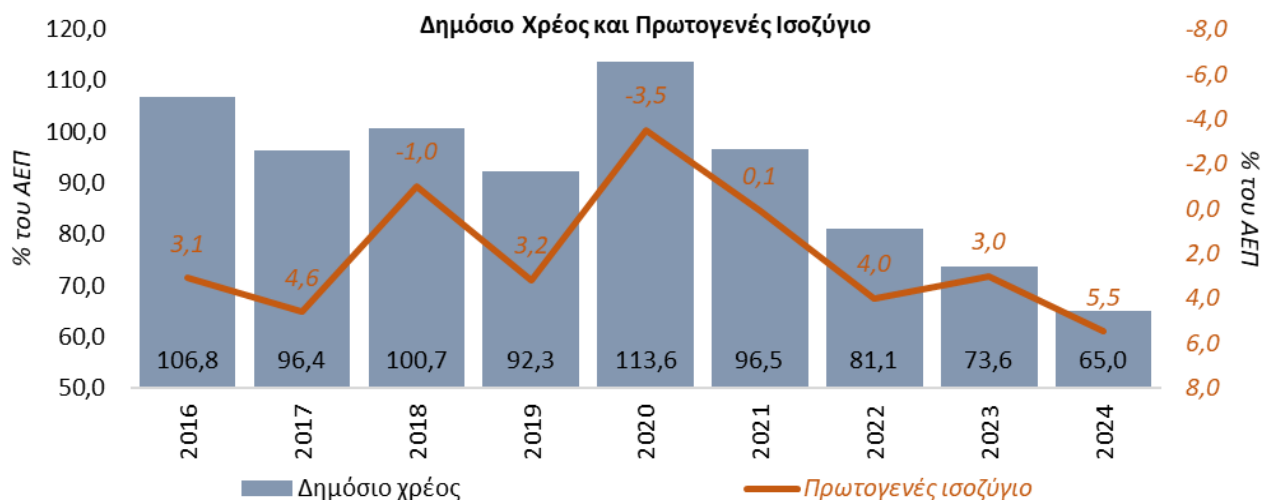
Ανάλυση Κινδύνων

Οι κύριες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο καθώς και οι εκτιμήσεις κινδύνων, συνοψίζονται στον πιο κάτω Πίνακα:

<u>Μακροοικονομικός Δείκτης</u>	<u>Βασικό Σενάριο</u>	<u>Εκτίμηση Κινδύνων</u>
<u>1. Ρυθμός ανάπτυξης</u>	Συνέχιση του πολέμου μεταξύ Ρωσίας-Ουκρανίας με αποκλιμάκωση, διατήρηση των κυρώσεων προς την Ρωσία, σταδιακή αποκλιμάκωση των εχθροπραξιών στη Μέση Ανατολή και συμβιβαστική λύση στην επιβολή δασμών από ΗΠΑ προς Ευρώπη.	Περαιτέρω κλιμάκωση του πολέμου μεταξύ Ρωσίας-Ουκρανίας ή/και επιβολή νέων κυρώσεων προς την Ρωσία ή/και κλιμάκωση του πολέμου στη Μέση Ανατολή ή/και ψηλή επιβολή δασμών από ΗΠΑ σε Ευρώπη, με συνεπακόλουθες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία.
<u>2. Επιτόκια</u>	Η ΕΚΤ θα συνεχίσει τις μειώσεις όπως ανακοίνωσε και αναμενόταν.	Περαιτέρω καθυστέρηση στην μείωση των επιτοκίων ή/και μικρότερη και με πιο αργό ρυθμό μείωση με επιπτώσεις στην κατανάλωση, στις επενδύσεις καθώς στις δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.
<u>3. Πληθωρισμός</u>	Περαιτέρω μείωση του πληθωρισμού το 2025 σε σχέση με 2024 και κοντά στο στόχο της ΕΚΤ το 2026-28.	Μικρότερη μείωση του πληθωρισμού από την αναμενόμενη ή και αύξηση λόγω των πολέμων, με επακόλουθο τη συνέχιση της διάβρωσης του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών/ καταναλωτών.
<u>4. Αγορά Εργασίας</u>	Περαιτέρω μείωση ποσοστού ανεργίας.	Πιο αργή μείωση/στασιμότητα ή/και αύξηση του ποσοστού ανεργίας λόγω των δύσκολων εξωτερικών συνθηκών.

Πίνακας 1

Η εξέλιξη του πρωτογενούς ισοζυγίου και του δημόσιου χρέους, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, παρουσιάζεται στο πιο κάτω διάγραμμα:

Διάγραμμα 1

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Το γεγονός και μόνο ότι οι μακροοικονομικές προβλέψεις στις οποίες βασίζεται ο Προϋπολογισμός είναι κατά γενικό κανόνα συνετές και ρεαλιστικές, καταδεικνύει ότι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι για τα δημόσια οικονομικά.

Συγκεκριμένα, κατά την ετοιμασία του Προϋπολογισμού για το έτος 2025, προβλεπόταν δημοσιονομικό ισοζύγιο της τάξης του 2,8% του ΑΕΠ, ενώ το τελικό αποτέλεσμα ήταν πλεόνασμα 4,3% του ΑΕΠ, αποκλίνοντας θετικά κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις. Η θετική αυτή εξέλιξη στα δημόσια οικονομικά ήταν απόρροια, τόσο του μεθοδολογικού χειρισμού³ των αναδρομικών καταβολών του κράτους προς το Επαγγελματικό Σχέδιο Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων για τους υπαλλήλους της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, με βάση τον οποίο ελαφρύνθηκε το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2024 με 0,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με την αρχική πρόβλεψη του Υπουργείου, όσο και της αύξησης που παρουσίασαν οι πλείστες κατηγορίες δημοσίων εσόδων, αντικατοπτρίζοντας τη βελτίωση στο οικονομικό περιβάλλον.

Όσον αφορά το 1ο εξάμηνο του 2025, στο πλαίσιο της αναθεώρησης των προβλέψεων του Υπουργείου Οικονομικών για την υποβολή της πρώτης Έκθεσης Προόδου⁴, η οποία εστιάζει στην υλοποίηση των δεσμεύσεων που καθορίστηκαν στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο της Κυπριακής

³ Με βάση τον αναθεωρημένο μεθοδολογικό χειρισμό ο οποίος αφορά το Νέο Επαγγελματικό Σχέδιο Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων για τους υπαλλήλους της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι αναδρομικές καταβολές του κράτους επιβάρυναν το δημοσιονομικό ισοζύγιο του 2023 με ολόκληρο το ποσό ύψους €360 εκ. (1,15% του ΑΕΠ).

⁴ Υποβολή Έκθεσης στην Ε. Επιτροπή στις 30 Απριλίου 2025.

Δημοκρατίας, η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο ήταν πλεόνασμα της τάξης του 1,7% του ΑΕΠ, ενώ τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της Στατιστικής Υπηρεσίας⁵ για το υπό αναφορά εξάμηνο του τρέχοντος έτους κατέδειξαν δημοσιονομικό ισοζύγιο ύψους 1,6% του ΑΕΠ, δηλαδή αρνητική απόκλιση από το στόχο κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ.

Η απόκλιση αυτή, οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μη συμπερίληψη των εσόδων από χορηγίες ΣΑΑ στο σκέλος των εσόδων της Κεντρικής Κυβέρνησης, στοιχεία τα οποία θα είναι διαθέσιμα περί τις αρχές Σεπτεμβρίου 2025, και άρα τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του εξαμήνου θα αναθεωρηθούν. Παρόλα αυτά σημειώνεται ότι, τα έσοδα από φόρο εισοδήματος και από κοινωνικές εισφορές παρουσίασαν θετική απόκλιση €102,1 εκ. και €85,8 εκ. από τις αρχικές προβλέψεις, αντίστοιχα, αντικατοπτρίζοντας τη συνεχιζόμενη βελτίωση στην αγορά εργασίας και την αύξηση των μισθών.

ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Εισαγωγικά - Κατάσταση κατά τις 31/12/2024

Η συνέχιση του θετικού ρυθμού αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ κατά 3.4% το 2024, που ήταν ένας από τους υψηλότερους σε όλη την ευρωζώνη, επιτεύχθηκε χάρη στην πειθαρχημένη δημοσιονομική πολιτική και την ανθεκτικότητα που επέδειξε η κυπριακή οικονομία, παρά τις επικρατούσες δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις. Ένεκα τούτου, τα δημόσια οικονομικά παρουσίασαν για άλλη μια χρονιά σημαντικό δημοσιονομικό πλεόνασμα, το οποίο μαζί με την αξιοποίηση μέρους των ρευστών διαθεσίμων για κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους, συνέβαλαν στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους. Το δημόσιο χρέος αντιστοιχούσε σε €21,83 δισ. στα τέλη του 2024 σε σύγκριση με €23,08 δισ. στα τέλη του 2023, καταγράφοντας μείωση κατά €1,25 δισ.. Συγκεκριμένα, ο δείκτης δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ κατέγραψε μείωση κατά 8.3 ποσοστιαίες μονάδες, προσεγγίζοντας το 65.3%, σε σχέση με 73.6% στα τέλη του 2023.

Η λήξη χρέους το 2024 ανήλθε στα €2,49 δισ. (εξαιρουμένου του κυλιόμενου χρέους που αφορά τα Γραμμάτια Δημοσίου) εκ του οποίου ποσό ύψους €1,85 δισ. αφορούσε τη λήξη χρέους δύο (2) Ευρωπαϊκών Μεσοπρόθεσμων Ομολόγων (ΕΜΟ) και €0,15 δισ. αφορούσε πρόωρη μερική αποπληρωμή στο ΕΜΟ με έτος λήξης το 2028. Το υπόλοιπο €0,49 αφορούσε την αποπληρωμή δανείων αλλά και εγχώριων ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα. Η κύρια πηγή χρηματοδότησης κατά το 2024 προήλθε μέσω της άντλησης €1 δισ. από την έκδοση ενός νέου ΕΜΟ, €156,75 εκ. μέσω δανείων από Ευρωπαϊκές Τράπεζες καθώς και €13,34 εκ. από εκδόσεις ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα. Το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων διατηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε επίπεδο που πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΜΣΔΔΧ) 2024-2026, καλύπτοντας ταυτόχρονα, επαρκώς τις χρηματοδοτικές ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ), τόσο για το έτος 2024 όσο και για το έτος 2025.

⁵ Ημερομηνία δημοσίευσης στοιχείων, 31 Ιουλίου 2025.

Το μεγαλύτερο μερίδιο του δημόσιου χρέους τον Δεκέμβριο 2024 αφορούσε τα ΕΜΟ, με το ποσοστό τους να προσεγγίζει το 57.5%, ενώ τα δάνεια από επίσημες πηγές αποτελούσαν το 38.6%. Η μέση διάρκεια λήξης του συνολικού χρέους ήταν τα 6,7 έτη, ενώ του εμπορεύσιμου χρέους ήταν 8,0 έτη στο τέλος του 2024 σε σύγκριση με 7,0 έτη και 8,0 έτη στο τέλος του 2023. Παρά τη μείωση της μέσης διάρκειας λήξης του συνολικού χρέους, ο δείκτης του εμπορεύσιμου χρέους διατηρήθηκε στα ίδια με τα περυσινά επίπεδα, ικανοποιώντας τον στόχο που περιλήφθηκε στη ΜΣΔΔΧ 2024-2026 και βρίσκεται κάτω από τον αντίστοιχο δείκτη της ευρωζώνης που είναι 8,5 έτη. Το χρέος σε κυμαινόμενο και σταθερό επιτόκιο αποτελούσε το 34.2% και 65.8% του χρέους αντίστοιχα, ενώ το χρέος σε ξένο νόμισμα έχει εκμηδενιστεί από το 2020, μετά την πρόωρη αποπληρωμή του ανεξόφλητου δανείου προς το ΔΝΤ από την ΚΔ.

Όσον αφορά τις αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων, αξίζει να αναφερθεί ότι σχεδόν για όλο το 2024 ευθυγραμμίζονταν με την πλειοψηφία των αποδόσεων των κυβερνητικών ομολόγων της ευρωζώνης καταγράφοντας μικρές διακυμάνσεις και προς το τέλος του έτους οι αποδόσεις ακολούθησαν καθοδική πορεία αντανakλώντας μεταξύ άλλων παραγόντων, την ισχυρή ανθεκτικότητα της κυπριακής οικονομίας σε εξωτερικούς κραδασμούς, τις ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης και το βελτιωμένο προφίλ πιστοληπτικής αξιολόγησης. Παράλληλα, οι διαφορές των αποδόσεων (spreads) των 10-ετών ομολόγων έναντι αντίστοιχων επιλεγμένων ομολόγων κρατών - μελών της ευρωζώνης, σημείωσαν πτωτική πορεία παρά τη συνέχιση των γεωπολιτικών εξελίξεων.

Εξελίξεις εντός 2025

Οι αγορές ομολόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το πρώτο δίμηνο του έτους 2025 παρέμειναν σταθερές, ενώ από τις αρχές Μαρτίου του ιδίου έτους η καμπύλη αποδόσεων αναφοράς στην ευρωζώνη έγινε σημαντικά πιο απότομη, με τις μακροπρόθεσμες αποδόσεις να αυξάνονται και τις βραχυπρόθεσμες αποδόσεις να μειώνονται ελαφρώς. Οι διαφορές στις αποδόσεις των ομολόγων των κρατών μελών της ευρωζώνης έναντι του γερμανικού ομολόγου σημείωσαν μείωση, ενώ η διαφορά απόδοσης του γαλλικού ομολόγου σταθεροποιήθηκε. Όσον αφορά τη διαφορά στις αποδόσεις του 10-ετούς ομολόγου της ΚΔ έναντι του αντίστοιχου γερμανικού, καταγράφεται σημαντική μείωση με την εν λόγω διαφορά να κινείται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα (κάτω από τις 40 ποσοστιαίες μονάδες) και με την απόδοση του 10-ετούς ομολόγου της ΚΔ να κινείται κάτω του 3%.

Η προγραμματισμένη υλοποίηση του εγκεκριμένου Ετήσιου Χρηματοδοτικού Προγράμματος (ΕΧΠ-2025) αναθεωρήθηκε τον Μάιο του 2025, μετά από σχετική απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών για μείωση του μέγιστου εγκεκριμένου ποσού δανεισμού από €1.5 δισ. σε €0,4 δισ. κατά το 2025. Συγκεκριμένα, αποφασίστηκε όπως η κάλυψη ενός σημαντικού μέρους των ετήσιων χρηματοδοτικών αναγκών να επιτευχθεί μέσω της αξιοποίησης των ταμειακών αποθεμάτων που δημιουργήθηκαν λόγω της ισχυρής ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, παρά την παγκόσμια αβεβαιότητα που συνεχίζει να επικρατεί μέχρι σήμερα.

Οι παράγοντες που αναμένεται να επηρεάσουν τις αγορές κρατικών ομολόγων το έτος 2025 είναι, μεταξύ άλλων:

- Η πορεία των επιτοκίων ως αποτέλεσμα της χάραξης της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ για αντιμετώπιση τυχόν αναζωπύρωσης του πληθωρισμού,

- Το ρευστό περιβάλλον στη Μέση Ανατολή και η συνέχιση της Ρωσο-ουκρανικής κρίσης, με ότι αυτό συνεπάγεται για το διεθνές εμπόριο, τις τιμές του πετρελαίου και γενικά του επιπέδου του πληθωρισμού, και
- Οι επιπτώσεις από τη νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ στο διεθνές εμπόριο και στον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης.

Τέλος, σημαντική πρόκληση για περαιτέρω ενίσχυση του θετικού ρυθμού ανάπτυξης στην κυπριακή οικονομία, γεγονός που συνδέεται άμεσα με τη διαμόρφωση των μελλοντικών χρηματοδοτικών αναγκών της ΚΔ, αποτελεί η όσο το δυνατό υψηλότερη απορρόφηση κεφαλαίων, μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η διοχέτευσή τους στην πραγματική οικονομία μέσα στα επόμενα χρόνια. Σημειώνεται ότι πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε θετική προκαταρκτική αξιολόγηση για το τέταρτο αίτημα πληρωμής της Κύπρου ύψους €75,9 εκ., στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Αποδόσεις των ομολόγων της Κυπριακής Δημοκρατίας στη δευτερογενή αγορά

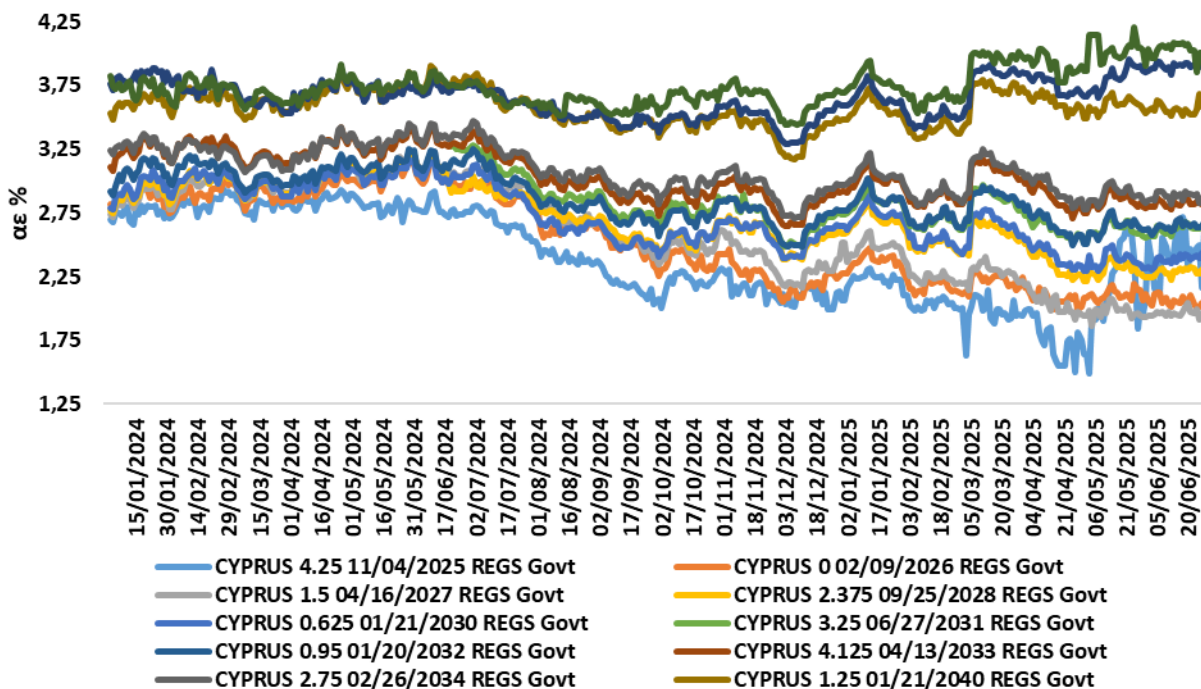
Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει την μεταβλητότητα των αποδόσεων των ομολόγων αναφοράς της ΚΔ στη δευτερογενή αγορά από τις αρχές του 2024 μέχρι τέλος Ιουνίου 2025, που εκδόθηκαν μέσω του προγράμματος ΕΜΟ (EMTN) τα οποία υπόκεινται στο Αγγλικό Δίκαιο και είναι εισηγμένα στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Όπως διαφαίνεται από το πιο κάτω διάγραμμα, οι αποδόσεις των ομολόγων της ΚΔ παρουσίασαν μια σταθερότητα μέσα στο έτος 2024 με μικρή μεταβλητότητα. Συγκεκριμένα, η συμπεριφορά της αγοράς κατέδειξε έναν επιμερισμό των δώδεκα ΕΜΟ (EMTN) αναφοράς της ΚΔ σε τρεις κύριες ομάδες. Τα ομόλογα λήξεως 2025, 2026 και 2034 αποτέλεσαν την πρώτη ομάδα ομολόγων που κινήθηκαν σε παρόμοια πορεία, σημειώνοντας μείωση μεταξύ 25 και 35 μονάδων βάσης μέχρι το τέλος του 2024 από τις αντίστοιχες τιμές στην αρχή του έτους. Η δεύτερη ομάδα ομολόγων λήξεως 2027, 2028, 2030, 2032, 2033, 2040, 2049 και 2050, κατέγραψε μείωση της τάξης της 1 μονάδας έως 16 μονάδων βάσης μέχρι το τέλος του 2024 από τις αντίστοιχες τιμές στην αρχή του έτους. Η τρίτη ομάδα που περιλαμβάνει μόνο το νεοεκδοθέν ΕΜΟ λήξεως 2031, ακολούθησε παρόμοια κίνηση με τα ομόλογα της πρώτης ομάδας, όμως κατέγραψε μεγαλύτερη μείωση της τάξης των 54 μονάδων βάσης σε σύγκριση με την αντίστοιχη τιμή με την οποία ξεκίνησε την διαπραγματεύσή του.

Στη συνέχεια, το 2025, οι αποδόσεις των ομολόγων της ΚΔ συνέχισαν να καταγράφουν μείωση με μικρές διακυμάνσεις, ενώ από τις αρχές Μαρτίου 2025 οι αποδόσεις των ομολόγων στην Ευρωζώνη κατέγραψαν αύξηση αντανakλώντας, μεταξύ άλλων, την επεκτατική δημοσιονομική πολιτική των κυβερνήσεων με ενδεχόμενη αύξηση του κόστους δανεισμού στο άμεσο μέλλον και τις προσδοκίες για αύξηση του πληθωρισμού. Στη συνέχεια οι αποδόσεις διατηρήθηκαν στα ίδια περίπου επίπεδα και από τις αρχές Απριλίου μέχρι και το τέλος Μαΐου καταγράφηκε αύξηση της μεταβλητότητας λόγω κυρίως της ανακοίνωσης των ΗΠΑ για επιβολή δασμών που οδήγησε σε αύξηση της αβεβαιότητας στις διεθνείς αγορές σε συνδυασμό με τις επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές, κυρίως της Γερμανίας για αύξηση των δαπανών για άμυνα και υποδομές.

Εντούτοις, παραμένει μεγάλη αβεβαιότητα μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2025 από τις γεωπολιτικές εξελίξεις, την νομισματική πολιτική που θα ακολουθήσει η ΕΚΤ, τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό και το

πως θα διαμορφωθούν οι εμπορικές σχέσεις ΗΠΑ και άλλων χωρών, συμπεριλαμβανομένης και αυτής με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διάγραμμα 2

(Πηγή: Bloomberg)

Πιστοληπτικές Αξιολογήσεις

Κατά το 2024 οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης εξέδωσαν επανειλημμένα θετικές αξιολογήσεις για την κυπριακή οικονομία με αποκορύφωμα την αναβάθμιση του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ στην ανώτερη μεσαία βαθμίδα «Α» ύστερα από 13 χρόνια. Αναλυτικά, το 2024, τρεις από τους τέσσερις οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης (S&P's, Moody's και Fitch), με τους οποίους η ΚΔ διατηρεί συμβατική σχέση, προέβησαν σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της κατά μια βαθμίδα σε δυο διαφορετικές αξιολογήσεις εντός του έτους (S&P's και Fitch), διαμορφώνοντας την αξιολόγηση δυο βαθμίδες υψηλότερα σε σύγκριση με το 2023, ενώ ο οίκος Moody's προέβηκε σε διπλή αναβάθμιση διαμορφώνοντας την προοπτική σε σταθερή. Ο άλλος οίκος αξιολόγησης (DBRS Morningstar) διατήρησε αναλλοίωτη τη βαθμίδα πιστοληπτικής αξιολόγησης, στο BBB (high), αλλά προέβη σε διαμόρφωση της προοπτικής σε θετική υποδηλώνοντας την πιθανότητα πιστοληπτικής αναβάθμισης εντός των επόμενων 12 μηνών εάν πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Αρχικά, το Μάρτιο του 2024, ο οίκος DBRS Morningstar, επιβεβαιώνοντας το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ σε «BBB high», διατηρώντας την προοπτική σε σταθερή. Στη δεύτερη έκθεση του το Σεπτέμβριο του 2024, επιβεβαίωσε εκ νέου το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ σε «BBB high», αλλά διαμόρφωσε την προοπτική από σταθερή σε θετική, υποδηλώνοντας την

πιθανότητα πιστοληπτικής αναβάθμισης εντός των επόμενων 12 μηνών εάν πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Το Μάιο του 2024, ο οίκος Moody's επιβεβαίωσε το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ σε «Baa2», ενώ διαμόρφωσε την προοπτική από σταθερή σε θετική. Στη συνέχεια, στη δεύτερη αξιολόγηση του, το Νοέμβριο του 2024, αναβάθμισε κατά 2 βαθμίδες το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ και συγκεκριμένα από «Baa2» σε «A3» και διαμόρφωσε την προοπτική από θετική σε σταθερή.

Τον Ιούνιο του 2024, ο οίκος Fitch προχώρησε σε αναβάθμιση του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ κατά μία βαθμίδα από «BBB» σε «BBB+» διατηρώντας ταυτόχρονα την προοπτική θετική. Στην δεύτερη έκθεσή του, το Δεκέμβριο του 2024, ο οίκος αναβάθμισε εκ νέου κατά μία βαθμίδα, το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ σε «A-» και διαμόρφωσε την προοπτική σε σταθερή.

Επίσης, τον Ιούνιο του 2024, ο οίκος S&P's προχώρησε σε αναβάθμιση του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ κατά μία βαθμίδα, από «BBB» σε «BBB+», διατηρώντας την προοπτική θετική. Τον Δεκέμβριο, στην δεύτερη έκθεσή του ο εν λόγω οίκος, αναβάθμισε εκ νέου κατά μια βαθμίδα το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της ΚΔ σε «A-» και διαμόρφωσε την προοπτική σε σταθερή.

Οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις που έλαβαν χώρα κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 εξακολούθησαν να είναι θετικές για την ΚΔ. Ο οίκος DBRS Morningstar προχώρησε σε αναβάθμιση κατά μία πιστοληπτική βαθμίδα της πιστοληπτικής ικανότητας του αξιόχρεου της ΚΔ, από «BBB high» σε «A low» διαμορφώνοντας την προοπτική από θετική σε σταθερή ενώ οι άλλοι τρεις οίκοι επαναβεβαίωσαν τις πιστοληπτικές τους αξιολογήσεις διατηρώντας την προοπτική σε σταθερή.

Εν κατακλείδι, όλα τα συμπεράσματα από τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις καταδεικνύουν τα βήματα σταθερότητας και προόδου της κυπριακής οικονομίας.

Οίκος	Πιστοληπτική Αξιολόγηση	Ημερ. Τελευταίας Αξιολόγησης	Επόμενη Αξιολόγηση
DBRS Morningstar	A (low) (Σταθερή προοπτική)	21/03/2025	19/09/2025
Fitch	A- (Σταθερή προοπτική)	23/05/2025	21/11/2025
Standard and Poor's	A- (Σταθερή προοπτική)	16/05/2025	14/11/2025
Moody's	A3 (Σταθερή προοπτική)	23/05/2025	21/11/2025

Ανάλυση Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Στις 31/12/2024, η μέση σταθμική διάρκεια του συνολικού δημόσιου χρέους ήταν 6,7 έτη, ενώ στις 30/6/2025 ο δείκτης αυτός διαμορφώθηκε στα 6,5 έτη. Ένας άλλος δείκτης που χρησιμεύει ως ένδειξη συσσώρευσης κινδύνου αναχρηματοδότησης είναι το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 5 ετών. Στις 31/12/2024, το χρέος που έληγε εντός πενταετίας ήταν 49,3% επί του συνολικού δημόσιου χρέους, εκ των

οποίων το 8,9% αφορούσε το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών. Στις 30/6/2025, το χρέος που έληγε εντός των επόμενων 5 ετών αυξήθηκε στο 53,8% και το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών διαμορφώθηκε στο 13,5%.

Κίνδυνος επιτοκίου

Στις 31/12/2024 το συνολικό δημόσιο χρέος σε κυμαινόμενα επιτόκια αυξήθηκε κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με πέρσι και δη στο 34,2%. Η αύξηση οφείλεται στο ότι η πλειοψηφία του χρέους που αποπληρώνεται τιμολογείται με σταθερό επιτόκιο. Η εικόνα αυτή ενδέχεται να διαφοροποιηθεί από το 2025 και εντεύθεν, λόγω έναρξης της σταδιακής εξόφλησης δανείων του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των δανείων που φέρουν κυμαινόμενο επιτόκιο. Τέλος, στις 30/6/2025 το ποσοστό χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο διατηρήθηκε περίπου στα ίδια επίπεδα και δη στο 34,1%.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Όπως προαναφέρθηκε, από τις 27/2/2020, το χρέος σε ξένο νόμισμα εκμνηστεύτηκε λόγω της πρόωρης αποπληρωμής του δανείου που λήφθηκε από το ΔΝΤ. Έκτοτε, η γενικότερη πολιτική είναι η έκδοση χρέους μόνο σε ευρώ.

Κίνδυνος ρευστότητας

Στο παρόν στάδιο, διατηρείται ένα απόθεμα ρευστών διαθεσίμων που εκτιμάται ότι είναι ικανοποιητικό για να καλύψει τις προβλεπόμενες χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών, ανά πάσα στιγμή και καθόλη τη διάρκεια (δηλ. σε κυλιόμενη βάση) του τρέχοντος έτους 2025 και το οποίο περιορίζει τον κίνδυνο ρευστότητας σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Εξέλιξη βασικών δεικτών κινδύνου χαρτοφυλακίου δημόσιου χρέους:

	31/12/2022	31/12/2023	30/06/2024	31/12/2024	30/06/2025
Μέση Σταθμική Διάρκεια Χρέους (σε έτη)	7,3	7,0	7,1	6,7	6,5
Χρέος που λήγει εντός 5 ετών (% επί συνόλου)	45,6%	51,2%	46,3%	49,3%	53,8%
Ποσοστό Χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο	30%	30,5%	32,2%	34,2%	34,1%

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Για σκοπούς μείωσης του κινδύνου αναχρηματοδότησης, βασική επιδίωξη του ΓΔΔΧ είναι ο περιορισμός μεγάλης λήξης χρέους σε μεμονωμένα ή και διαδοχικά έτη, εξομαλύνοντας, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, το χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής χρέους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο ποσοστό χρέους που λήγει εντός ενός έτους και εντός πέντε ετών, δείκτες οι οποίοι έχουν ξεκινήσει να καταγράφουν αύξηση λόγω της ενσωμάτωσης των επερχόμενων πληρωμών χρέους προς τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας που φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο. Σημειώνεται ότι παρά την αύξηση που καταγράφηκε τα τελευταία χρόνια, ο δείκτης χρέους που λήγει εντός ενός έτους βρίσκεται παρά πολύ κοντά στον αντίστοιχο δείκτη του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ η διαφορά στο δείκτη χρέους που λήγει εντός 5 ετών μεταξύ της Κύπρου και του μέσου όρου της ΕΕ έχει διευρυνθεί τα τελευταία χρόνια ξεπερνώντας τις 8 ποσοστιαίες μονάδες στο τέλος του πρώτου τριμήνου του 2025.

Κίνδυνος επιτοκίου

Για την συγκράτηση του κινδύνου επιτοκίου σε αποδεκτά επίπεδα, η ανάληψη νέου δανεισμού στις πλείστες των περιπτώσεων γίνεται σε σταθερά επιτόκια. Επιπρόσθετα, οι δημοπρασίες μέρους του πλεονάσματος ρευστών διαθεσίμων και οι βραχυπρόθεσμες επενδύσεις γραμματίων δημοσίου στην ευρωπαϊκή αγορά στη βάση του αναθεωρημένου Πλαισίου Επενδυτικής Πολιτικής Ρευστών Διαθεσίμων της Κυπριακής Δημοκρατίας που εγκρίθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών, συνεχίζονται και το έτος 2025. Τόσο οι καταθέσεις ρευστών διαθεσίμων όσο και οι επενδύσεις των ρευστών διαθεσίμων υπό μορφή αγοράς γραμματίων δημοσίου συμβάλλουν στη μείωση των καταβληθέντων από την ΚΔ τόκων που αφορούν την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.

Κίνδυνος ρευστότητας

Για σκοπούς περιορισμού του κινδύνου ρευστότητας, το ΓΔΔΧ διατηρεί απόθεμα ρευστότητας σε ύψος ικανό να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών σε κυλιόμενη βάση. Στο τέλος του 2024 το συνολικό απόθεμα ρευστών διαθεσίμων υπερκάλυπτε τις χρηματοδοτικές ανάγκες του 2025 γεγονός που εν μέρει αποδίδεται και στην καλύτερη από την αναμενόμενη εικόνα των δημόσιων οικονομικών της ΚΔ. Ο στόχος αυτός θα παραμείνει συντηρητικός για το έτος 2025 εφόσον διατηρείται μια αβεβαιότητα στις αγορές εξαιτίας της συνέχισης της Ρωσο-ουκρανικής κρίσης, της εύθραυστης κατάστασης στη Μέση Ανατολή, και της νέας δασμολογικής πολιτικής των ΗΠΑ με ότι αυτό συνεπάγεται για την παγκόσμια οικονομία. Τέλος, μέσω της συνέχισης διατήρησης των ρευστών διαθεσίμων σε επίπεδο που να καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών επιτυγχάνεται ταυτόχρονα να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα τόσο ο κίνδυνος ρευστότητας αλλά και ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης.

Συμπέρασμα: Με βάση τα πιο πάνω, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που είναι συνυφασμένοι με τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, επιγραμματικά, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Κίνδυνος για διατήρηση πληθωριστικών πιέσεων σε ορισμένες χώρες, παρά την σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί για μείωση του πληθωρισμού, με ότι αυτό συνεπάγεται για τις τιμές πρώτων υλών και καυσίμων, που με την σειρά τους επιφέρουν ακρίβεια στα βασικά αγαθά,

- Κίνδυνος για αύξηση του κόστους αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους από υψηλότερα επιτόκια σε περίπτωση επίμονου πληθωρισμού,
- Ο οικονομικός αντίκτυπος από την συνεχιζόμενη Ρωσο-ουκρανική κρίση μέσα από το πλαίσιο των περιορισμών συναλλαγών και εμπορίου, αλλά και την πρόσφατη ανανέωση των περιοριστικών μέτρων της ΕΕ κατά της Ρωσίας μέχρι και τις 31/1/2026,
- Το ρευστό περιβάλλον στη Μέση Ανατολή που ενδεχομένως να οδηγήσει σε αύξηση των τιμών πρώτων υλών και καυσίμων σε περίπτωση κλιμάκωσης των εχθροπραξιών,
- Οι επιπτώσεις από την νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ στο διεθνές εμπόριο, τις αυξημένες εντάσεις στις εμπορικές σχέσεις των χωρών λόγω της προώθησης του προστατευτικού εμπορίου και γενικά στο παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης, και
- Ο κλιματικός κίνδυνος που αποτελεί ένα άλλο κίνδυνο για τα δημόσια οικονομικά, μειώνοντας την ανάπτυξη και αυξάνοντας την ανάγκη για δανεισμό.

Παρά το σημαντικό ύψος των αποθεμάτων των ρευστών διαθεσίμων και τις προσδοκώμενες εισροές κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ το 2025-2027, οι πιο πάνω κίνδυνοι συνηγορούν υπέρ της διατήρησης ενός ικανοποιητικού ύψους ρευστών διαθέσιμων για κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επόμενων 9 μηνών. Εφόσον η διατήρηση των ρευστών προς το παρόν επιτυγχάνεται με νέο δανεισμό και αύξηση του δημόσιου χρέους, μια τέτοια διατήρηση θα πρέπει να συνεχίσει να περιορίζεται εντός των πλαισίων βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, μέσω της ορθολογικής εφαρμογής της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους, της συνετής δημοσιονομικής πολιτικής και της προώθησης στρατηγικών που προάγουν την ισορροπία ανάμεσα στην ενδυνάμωση της ανάπτυξης και της διασφάλισης της βιωσιμότητας χρέους.

III. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

Ι. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Εισαγωγικά

Το υπόλοιπο των δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2025 ανέρχεται σε **€1.350 εκ.** (2024: €1.486 εκ.) και αντιστοιχεί σε **2.241** (2024: 2.600) Κυβερνητικές Εγγυήσεις⁶.

Το υπόλοιπο των δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση αναλύεται στον Πίνακα 2 πιο κάτω:

Υπόλοιπα Δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση κατά την 31 Μαρτίου, 2025 και 2024

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αριθμός Εγγυήσεων 31/3/25	Υπόλοιπο δανείων 31/3/25 (€ 000)	Αριθμός Εγγυήσεων (% επί του συνόλου) 31/3/25	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου (Υποσύνολο 2)) 31/3/25	Αριθμός Εγγυήσεων 31/3/24	Υπόλοιπο δανείων 31/3/24 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκ.	94	168.122	4,19%	13,42%	95	181.383	-13.261
Δήμοι	75	165.304	3,35%	13,20%	76	178.551	-13.247
Κοινοτικά Συμβούλια	19	2.818	0,85%	0,22%	19	2.832	-14
Εταιρίες	39	5.620	1,74%	0,45%	43	12.628	-7.008
Άλλες Εταιρίες	2	13	0,09%	0,00%	4	3.962	-3.950
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	37	5.607	1,65%	0,45%	39	8.666	-3.059
Οντότ. Δημ. Συμφέροντος	71	675.384	3,17%	53,91%	77	722.911	-47.528
Άλλοι Οργ. Δημ. Συμφέρ.	10	190.683	0,45%	15,22%	10	191.124	-441
Δημόσιοι Οργανισμοί	9	118.827	0,40%	9,49%	11	139.247	-20.420
Συμβούλια Αποχτεύσεως	52	365.873	2,32%	29,21%	56	392.540	-26.667
Φυσικά Πρόσωπα/ Καταναλωτικά	1.978	106.841	88,26%	8,53%	2.324	111.204	-4.362
Γεωργικά	1	51	0,04%	0,00%	1	48	+3
Μικροεπιχ./ Επιχειρηματικά	639	46.365	28,51%	3,70%	743	46.062	+302
Στεγαστικά	1.321	59.204	58,95%	4,73%	1.563	63.895	-4.691

⁶ Η κυβερνητική εγγύηση που εκδόθηκε προς όφελος της Ελληνικής Τράπεζας για το δανειακό χαρτοφυλάκιο της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (νυν ΣΕΔΙΠΕΣ) δεν περιλαμβάνεται στην παρούσα κατάσταση. Το συμβατικό υπόλοιπο του χαρτοφυλακίου κατά την 30 Σεπτεμβρίου 2024 ανερχόταν σε €1,206 δις. Η κάλυψη αφορά το 90% των ζημιών. Χρεώνεται ετήσιο τέλος εγγύησης.

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αριθμός Εγγυήσεων 31/3/25	Υπόλοιπο δανείων 31/3/25 (€ 000)	Αριθμός Εγγυήσεων (% επί του συνόλου) 31/3/25	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου (Υποσύνολο 2)) 31/3/25	Αριθμός Εγγυήσεων 31/3/24	Υπόλοιπο δανείων 31/3/24 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Φυσ. Προσ./ Καταναλωτικά	17	1.221	0.76%	0,10%	18	1.198	+23
Υποσύνολο 1	2.182	955.967	97,37%	76,31%	2.539	1.028.126	-72.159
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	59	296.718	2,63%	23,69%	61	352.948	-56.231
Τράπεζες	59	296.718	2,63%	23,69%	61	352.948	-56.231
Υποσύνολο 2	2.241	1.252.685	100%	100%	2.600	1.381.074	-128.390
EC - Sure		38.115				38.115	0
EC – Support Ukraine		5.502				5.502	0
EFSF		17.261				24.670	-7.409
Εκτοπισθ. Συνεργ. Εταιρίες ⁷		36.534				36.534	0
Ταμεία Προνοίας		189				196	-7
Σύνολο	2.241	1.350.285	100%	100%	2.600	1.486.091	-135.806

Πίνακας 2

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 2 πιο πάνω και από προηγούμενες ΕΔΚ, οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις τα τελευταία χρόνια μειώνονται συνεχώς, τόσο αριθμητικά όσο και το υπόλοιπο τους. Κατά την περίοδο Μαρτίου 2024 - Μαρτίου 2025, σχεδόν όλες οι κατηγορίες εγγυημένων δανείων παρουσίασαν μείωση στο υπόλοιπο τους. Ως αποτέλεσμα, η συνολική μείωση στο υπόλοιπο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων κατά την πιο πάνω περίοδο ανήλθε στα **€136 εκ.**

Για τις μειώσεις που σημειώθηκαν στην πλειοψηφία των διάφορων κατηγοριών εγγυημένων δανείων, έχουν συμβάλει οι πιο κάτω παράγοντες:

- Η συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ).
- Η εφαρμογή της πολιτικής που προκύπτει από την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 79.384 ημερομηνίας 2/9/2015 για παραχώρηση νέων Κυβερνητικών Εγγυήσεων μόνο για αναπτυξιακά έργα στη βάση κριτηρίων και μη παραχώρηση νέων Κυβερνητικών Εγγυήσεων σε φυσικά πρόσωπα. Επίσης, νέες εγγυήσεις παραχωρούνται μόνο μετά από αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής του δανείου από τον αιτητή της εγγύησης.

⁷ Δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση τα οποία δόθηκαν από την πρώην Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα σε Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες στο παρελθόν για πληρωμή των καταθέσεων των προσφύγων.

- Η εφαρμογή Σχεδίου που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση για τη διαχείριση ΜΕΔ που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών και Εγγύηση της Κυβέρνησης.
- Οι αποπληρωμές υφιστάμενων εγγυημένων δανείων.

Αναλύοντας τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 πιο πάνω, φαίνεται ότι:

- Παρόλο που ο αριθμός των Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς όφελος Φυσικών Προσώπων αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου του αριθμού των δανείων (2025: 88,26%, 2024: 89,4%), εντούτοις σε δανειακό υπόλοιπο οι εγγυήσεις αυτές αποτελούν μόνο το 8,53% (2024: 8,05%), του συνολικού υπολοίπου των εγγυημένων δανείων (Υποσύνολο 2) στις 31 Μαρτίου του 2025. Το φαινόμενο αυτό είναι διαχρονικό.
- Από το σύνολο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων στις 31 Μαρτίου 2025, ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του **3,17%** (2024: 2,96%), αντιστοιχεί σε εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε **Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος (ΟΔΣ)**. Το μικρό όμως αυτό ποσοστό των Κυβερνητικών Εγγυήσεων, αντιστοιχεί στο **53,91%** (2024: 52,34%) του υπολοίπου των εγγυημένων δανείων (Υποσύνολο 2) της αντίστοιχης περιόδου.

Τα δάνεια που παραχωρούνται σε ΟΔΣ προορίζονται για τη διεκπεραίωση μεγάλων αναπτυξιακών έργων. Ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από την πιο πάνω κατηγορία δανείων / Κυβερνητικών Εγγυήσεων είναι πολύ μικρός, αφού το ποσοστό μη εξυπηρέτησης τους είναι πολύ μικρό (βλέπε Πίνακα 3 πιο κάτω).

- Ένα άλλο μικρό ποσοστό σε αριθμό εγγυήσεων της τάξης του **4,19%** (2024: 3,65%) αφορά εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε **Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)**. Το μικρό αυτό συγκριτικά ποσοστό αντιστοιχεί στο **13,42%** του υπολοίπου των εγγυημένων δανείων (Υποσύνολο 2) στις 31 Μαρτίου 2025 (2024: 13,13%). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η Κυβέρνηση από 1 Ιανουαρίου 2018 έχει αναλάβει την αποπληρωμή όλων των πληρωτέων δόσεων των δανείων της πιο πάνω κατηγορίας και ως εκ τούτου ο κίνδυνος για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές έχει εκλείψει, καθώς αυτές έχουν αποκρυσταλλωθεί.

Κατάσταση δανείων

Πιο κάτω, παρουσιάζεται η κατάσταση δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2025 συγκριτικά με την αντίστοιχη ημερομηνία του 2024:

Μη εξυπηρετούμενα / Εξυπηρετούμενα δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση 31 Μαρτίου 2025 ν 2024

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2025	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2025 (€ 000)	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2025 (% επί του συνόλου δανείων)	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2024	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2024 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Μη - Εξυπηρετούμενα	983	122.805	9,80%	1.019	150.541	-27.737
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	17	2.560	0,20%	18	3.334	-774
Δήμοι	0	0	0,00%	2	1.209	-1.209
Κοινοτικά Συμβούλια	17	2.560	0,20%	16	2.125	+435
Εταιρίες	25	2.337	0,19%	32	4.410	-2.073
Άλλες Εταιρίες	2	13	0,00%	2	12	+1
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	23	2.325	0,19%	25	4.399	-2.074
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	9	33.184	2,65%	15	59.916	-26.732
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέρ.	3	33.183	2,65%	3	31.874	+1.309
Συμβούλια Αποχετεύσεως	6	1	0,00%	12	28.042	-28.042
Φυσικά Πρόσωπα/ Καταναλωτικά	925	84.696	6,76%	954	82.855	+1.841
Γεωργικά	1	51	0,00	1	48	+3
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	461	43.763	3,49%	481	42.559	+1.204
Στεγαστικά	452	39.807	3,18%	461	39.236	+571
Φυσικά πρόσωπα/ Καταναλωτικά	11	1.075	0,09%	11	1.012	+63
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	7	27	0,00%	5	26	+1
Τράπεζες	7	27	0,00%	5	26	+1
Εξυπηρετούμενα	1.258	1.129.880	90,20%	1.581	1.230.533	-100.653
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	77	165.562	13,22%	77	178.049	-12.487
Δήμοι	75	165.304	13,20%	74	177.342	-12.038
Κοινοτικά Συμβούλια	2	258	0,02%	3	707	-449
Εταιρίες	14	3.282	0,26%	16	8.218	-4.935
Άλλες Εταιρίες				2	3.951	-3.951
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	14	3.282	0,26%	14	4.267	-985
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	62	642.200	51,27%	62	662.995	-20.795
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέρ.	7	157.500	12,57%	7	159.250	-1.750
Συμβούλια Αποχετεύσεως	46	365.873	29,21%	44	364.498	+1.375
Δημόσιοι Οργανισμοί	9	118.827	9,49%	11	139.247	-20.420
Φυσικά Πρόσωπα/ Καταναλωτικά	1053	22.145	1,77%	1370	28.348	-6.202
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	178	2.602	0,21%	261	3.503	-902
Στεγαστικά	869	19.397	1,55%	1.102	24.659	-5.262
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	6	147	0,01%	7	186	-39

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2025	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2025 (€ 000)	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2025 (% επί του συνόλου δανείων)	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2024	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2024 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	52	296.691	23,68%	56	352.923	-56.232
Τράπεζες	52	296.691	23,68%	56	352.923	-56.232
Σύνολο	2.241	1.252.685	100%	2.600	1.381.074	-128.390

Πίνακας 3

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 3, **90,20%** (2024: 89,10%) του συνολικού υπολοίπου δανείων στις 31 Μαρτίου 2025 ήταν Εξυπηρετούμενα, ενώ το υπόλοιπο **9,80%** (2024: 10,9%) έχει κατηγοριοποιηθεί από τους εμπλεκόμενους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ως Μη Εξυπηρετούμενα.

Από το σύνολο των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων, ο μεγαλύτερος αριθμός (**2025: 925 από τα 983 ή 94,10%** / 2024: 954 από τα 1.019 ή 93,62%), αφορά δάνεια που παραχωρήθηκαν σε Φυσικά Πρόσωπα.

Για τα πιο πάνω δάνεια, οι εξασφαλίσεις που παραχωρήθηκαν κατά τη λήψη του δανείου ήταν ακίνητη περιουσία στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου. Ως εκ τούτου, η οποιαδήποτε καταβολή Κυβερνητικής Εγγυήσης για την πιο πάνω κατηγορία δανείων, όχι μόνο θα αυξήσει τις δαπάνες του Κράτους αλλά και η όποια εξασφάλιση περιουσιακών στοιχείων δεν θα επιφέρει κανένα έσοδο που να μετρίαζε τον δημοσιονομικό αντίκτυπο.

Για μείωση των πιο πάνω ζημιών, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφαση του με Αρ. 88.439 και ημερ. 6/11/2019, ενέκρινε Σχέδιο με βάση το οποίο οι πρωτοφειλέτες που διέθεταν στις 31/12/2019, Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισοτίμης Κατανομής Βαρών, μπορούν να διευθετήσουν τα δάνεια τους, είτε με άμεση αποπληρωμή του εναπομείναντος κεφαλαίου του δανείου τους και η Κυβέρνηση να καταβάλει το υπόλοιπο των τόκων/άλλων εξόδων, είτε να προβούν σε αναδιάρθρωση του εναπομείναντος κεφαλαίου και με την σταδιακή αποπληρωμή των αναδιαρθρωμένων δανείων τους, η Κυβέρνηση θα καταβάλλει τους τόκους/άλλα έξοδα που εκκρεμούσαν κατά την αναδιάρθρωση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων.

Στόχος του πιο πάνω Σχεδίου ήταν η υποβοήθηση πρωτοφειλετών των ΜΕΔ για διευθέτηση τους και μετατροπή τους σε βιώσιμα δάνεια.

Πέραν των πιο πάνω, σημειώνεται επίσης ότι από τον πιο πάνω αριθμό ΜΕΔ, για **341** δάνεια (2024: 355), συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2025 **€46.786.619** (2024: €46.472.438) έχουν κληθεί οι Κυβερνητικές τους Εγγυήσεις, αλλά δεν έχουν πληρωθεί ακόμη, ενώ για άλλα **41** (2024: 41) Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία είχε κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και έχει πληρωθεί, παραμένει ένα μικρό υπόλοιπο ύψους **€114.011** (2024: €107.348).

Ανάλυση κινδύνων

Για υπολογισμό των κινδύνων καταβολής χρημάτων ή/και δημιουργίας ζημιών που πιθανόν να υποστεί η Κυβέρνηση στο μέλλον λόγω της σύνθεσης του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου Κυβερνητικών Εγγυήσεων, λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, όπως:

- οι κατηγορίες δανείων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων και ο πιστοληπτικός κίνδυνος του κάθε δανείου/δανειολήπτη ξεχωριστά,
- κατά πόσο υπάρχουν δάνεια των οποίων η Κυβερνητική Εγγύηση έχει κληθεί για πληρωμή,
- το ύψος των Εξυπηρετούμενων / Μη Εξυπηρετούμενων δανείων,
- η απόδοση των αναδιαρθρωμένων δανείων,
- το είδος της Κυβερνητικής Εγγύησης,
- εξασφαλίσεις που διαθέτουν τα πιο πάνω δάνεια, κλπ.

Έχοντας υπόψη:

- το ύψος των ΜΕΔ (€122,8 εκ. στις 31 Μαρτίου 2025 (2024: €150,4 εκ.)),
- το γεγονός ότι από τα πιο πάνω ΜΕΔ, 382 δάνεια συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2025 €46,9 εκ. έχει ήδη κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους,
- τον κίνδυνο να κληθούν και άλλες Κυβερνητικές Εγγυήσεις Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, πέραν από αυτές που έχουν ήδη κληθεί (ειδικά εγγυήσεις δανείων τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό και παραμένουν σε εκκρεμότητα), και
- το γεγονός ότι τα περισσότερα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο της Κυπριακής Εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ).

Η δημοσιονομική επίπτωση από τον κίνδυνο να καλεστούν οι κυβερνητικές εγγυήσεις κρίνεται σημαντικός αλλά διαχειρίσιμος.

Σημειώνεται ότι τυχόν εξασφαλίσεις που πιθανόν να διαθέτουν τα δάνεια για τα οποία κλήθηκε ή θα κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση, θα μειώσει τις πιθανές ζημιές της Κυβέρνησης από τις αποπληρωμές των Εγγυήσεων. Το ύψος των τελικών ζημιών θα εξαρτηθεί, τόσο από το καθαρό ποσό ανάκτησης (ποσό ανάκτησης μείον κόστος ανάκτησης) όσο και από το χρονικό διάστημα ανάκτησης των οποιονδήποτε ποσών.

Μέτρα διαχείρισης των κινδύνων

Ο κίνδυνος αποπληρωμής υφιστάμενων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (ειδικά για τα δάνεια που έχει κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και για τα δάνεια τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό) είναι μεγάλος. Σε αυτό το ενδεχόμενο, η Κυβέρνηση μπορεί μόνο να μειώσει την όποια πιθανή ζημιά της, μέσω διαδικασιών ανάκτησης των καταβληθέντων ποσών από τους πρωτοφειλέτες / εγγυητές του δανείου ή/και παρεμβάσεις στους δανειστές προτού οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις καλεστούν για μετριασμό τόκων και δικηγορικών εξόδων.

Οι διαδικασίες ανάκτησης είναι χρονοβόρες και δαπανηρές και ορισμένες φορές η ανάκτηση οφειλών μπορεί να μην είναι η αναμενόμενη, εντούτοις οι διαδικασίες ανάκτησης μπορεί να επιφέρουν κάποια έσοδα που θα μειώσουν τις ζημιές της Κυβέρνησης από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων που έχουν κληθεί ή που αναμένεται να κληθούν για πληρωμή.

Επίσης, μετριασμό της πιστωτικής έκθεσης της Κυβέρνησης από τα Εγγυημένα ΜΕΔ, θα επιφέρει και το Σχέδιο που εφαρμόζεται από την Κυβέρνηση για τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών (ΚΦΙΚΒ) ως επίσης και άλλα Σχέδια τα οποία προωθεί κατά καιρούς. Μέσω των πιο πάνω Σχεδίων, δίνεται η ευχέρεια στους πρωτοφειλέτες να καταβάλουν άμεσα ένα μέρος (εναπομείναν κεφάλαιο) του Μη Εξυπηρετούμενου δανείου τους και η Κυβέρνηση να καταβάλει τους

τόκους/έξοδα που χρεώθηκαν στο δάνειο (και ως εκ τούτου η Κυβέρνηση μειώνει μελλοντικές αυξημένες ζημιές) ενώ με την αναδιάρθρωση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων μειώνεται ο πιστωτικός κίνδυνος που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση με την παραχώρηση της Εγγύησης (νοουμένου ότι οι πρωτοφειλέτες τηρήσουν τις πρόνοιες του αναδιαρθρωμένου δανείου).

Για τις νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται με την νέα πολιτική της Κυβέρνησης από το 2015, ο κίνδυνος πρόκλησης ζημιάς στο μέλλον έχει μειωθεί αφού:

- έχει δημιουργηθεί ένα πιο ορθολογιστικό πλαίσιο διαχείρισης των Κυβερνητικών Εγγυήσεων - οι νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται έχουν μειωθεί στο ελάχιστο αφού αυτές παραχωρούνται στη βάση κριτηρίων,
- οποιαδήποτε αιτήματα παραχώρησης νέων Εγγυήσεων αξιολογούνται, τόσο από οικονομικής άποψης όσο και από πλευράς πιστωτικών κινδύνων, προτού εγκριθεί οποιοδήποτε αίτημα, και
- γίνεται πιο επισταμένη και συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Στα πλαίσια αυτά οι απευθείας επαφές με τους δανειολήπτες και τα εμπλεκόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Εισαγωγικά

Τα Δάνεια που παραχωρήθηκαν, είτε απευθείας από την Κυβέρνηση, είτε με κυβερνητικά κεφάλαια μέσω χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά την 31 Δεκεμβρίου 2024 ανήλθαν σε €741.624.092 (2023: €795.638.465) και κατηγοριοποιούνται ως ακολούθως:

	2024	2023
	€ 000	€ 000
Ξένες Κυβερνήσεις (i)	65.642	82.110
Δήμοι (ii)	85.652	70.211
Κοινοτικά Συμβούλια (iii)	1.524	1.654
Συμβούλια Αποχετεύσεως (iii)	7.873	8.635
Οργανισμοί Δημόσιου Δικαίου και Άλλοι Οργανισμοί (iv)	456.909	502.995
Εταιρείες και Άλλοι Ιδιωτικοί Οργανισμοί (v)	27.478	31.917
Άλλα Παγιοποιημένα Δάνεια λόγω της Τουρκικής Εισβολής (vi)	41.593	41.623
Δάνεια Πρώην Δανειστικών Επιτροπών	54.953	56.493
Σύνολο	741.624	795.638

Πίνακας 4

Οι πιο πάνω κατηγορίες επεξηγούνται ως ακολούθως:

- Δάνειο που παραχωρήθηκε στην Ελληνική Κυβέρνηση μέσω του Μηχανισμού Στήριξης της Ελλάδας που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.
- Συμφωνίες που υπογράφηκαν μεταξύ της ΚΔ και των Δήμων για:
 - χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων, και
 - ανάκτηση οφειλών που προέκυψαν από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων.

- (iii) Συμφωνίες που υπογράφηκαν μεταξύ της ΚΔ και των Κοινοτικών Συμβουλίων / Συμβουλίων Αποχετεύσεων για ανάκτηση οφειλών που προέκυψαν από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων.
- (iv) Τα μεγαλύτερα ποσά δόθηκαν:
- στον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών - **€315,32εκ.** (2023: €344,50εκ.), για υλοποίηση των σκοπών ίδρυσης του (δανειοδότηση σε δικαιούχους πρόσφυγες),
 - στον Οργανισμό Χρηματοδότησεως Στέγης - **€105,06εκ.** (2023: €110,59εκ.), για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής του Κράτους,
 - στον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης - **€36,24εκ.** (2023: €47,63εκ.), με σκοπό την εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά και Μέτρια Εισοδήματα.
- (v) Δάνεια:
- που προέκυψαν κυρίως από την συμφωνία μεταξύ του Κράτους και Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για παραχώρηση κεφαλαίων ψηλού επιχειρηματικού κινδύνου. Τα δάνεια αυτά δόθηκαν σε ιδιωτικούς οργανισμούς με σκοπό την συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο ανταγωνιστικών κυπριακών επιχειρήσεων του παραγωγικού τομέα.
- (vi) Τα παγιοποιημένα δάνεια λόγω τουρκικής εισβολής το 1974, αφορούν κυρίως:
- δάνειο που παραχωρήθηκε στην πρώην Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα με σκοπό την αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων σε εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες (**€36,53εκ.**),
 - δάνειο προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου που αφορά την αξία των περιουσιακών στοιχείων λιμανιών που είναι κάτω από τουρκική κατοχή (**€2,81εκ.**), και
 - δάνειο προς το Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λευκωσίας για την κατασκευή αποχετευτικών έργων στην κατεχόμενη Λευκωσία (**€1,96εκ.**).

Κατάσταση Δανείων

(α) Δάνειο προς τον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών

Τα πιο κάτω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με έγκριση του ΚΦΙΚΒ, με βάση το Σχέδιο Αποκατάστασης Προπολεμικής Φερεγγυότητας. Τα Κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για τον πιο πάνω σκοπό, παραχωρούνται από την Κυβέρνηση προς τον Κεντρικό Φορέα υπό μορφή δανείου και οι αποπληρωμές των δανειοληπτών επιστρέφονται στην Κυβέρνηση μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων αυτών, τόσο σε αριθμό δανείων (2025: **94,64%** - 2024: 94,64%) όσο και σε υπόλοιπα (2025: **94,65%** - 2024: 94,6%), παραχωρήθηκαν για σπουδαστικούς σκοπούς (βλέπε πιο κάτω Πίνακα 5).

Δάνεια με κεφάλαια του ΚΦΙΚΒ

	2025			2024		
Κατηγορία δανείων	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2025	Υπόλοιπο 31/3/2025 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2025 € 000	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2024	Υπόλοιπο 31/3/2024 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2024 € 000
Σπουδαστικά	17.620	284.634	28.629	18.416	291.738	27.571
Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	417	6.527	3.858	452	6.651	3.552
Για νέα δημιουργημένα ζευγάρια	354	4.100	3.152	376	4.183	3.051
Επαγγελματικά	194	4.712	3.151	201	4.717	3.073
Για Σωματεία και Οργανώσεις	12	742	0	14	1.074	234
Σύνολο	18.597	300.715	38.790	19.459	308.363	37.481

Πίνακας 5

Τα πιο πάνω παρατίθενται διαχωρισμένα σε Εξυπηρετούμενα και μη Εξυπηρετούμενα ως πιο κάτω:

	2025			2024		
Κατηγορία δανείων	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2025	Υπόλοιπο 31/3/2025 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2025 € 000	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2024	Υπόλοιπο 31/3/2024 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2024 € 000
Εξυπηρετούμενα ⁸	16.005	239.533	662	16.645	242.732	496
Μη Εξυπηρετούμενα	2.592	61.182	38.129	2.814	65.631	36.985
Σύνολο	18.597	300.715	38.791	19.459	308.363	37.481

Πίνακας 6

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω στοιχεία, στις 31 Μαρτίου 2025, δάνεια με υπόλοιπο €61,18εκ. (2024: €65,63εκ.) ή ποσοστό 20,34% (2024: 21,29%) έχουν κατηγοριοποιηθεί ως Μη Εξυπηρετούμενα. Από τα δάνεια αυτά, ποσό ύψους €38,13εκ. (2024: €36,96εκ.) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

Σημειώνεται ότι η μείωση που παρατηρήθηκε το 2025 στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, τόσο στον αριθμό των δανείων όσο και στο υπόλοιπο τους, οφείλεται στην υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Μη

⁸ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις. Ως εκ τούτου, δεν κατηγοριοποιούνται ως Μη Εξυπηρετούμενα.

Εξυπηρετούμενων δανείων που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 6/11/2019 (βλέπε παράγραφο για Κυβερνητικές Εγγυήσεις – Κατάσταση δανείων).

(β) Δάνειο προς τον Οργανισμό Χρηματοδότησεως Στέγης για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης

Στα πλαίσια υλοποίησης της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης, η Κυβέρνηση παραχώρησε κεφάλαια στον Οργανισμό Χρηματοδότησεως Στέγης για δανειοδότηση σε διάφορες ομάδες δικαιούχων, με βάση συγκεκριμένα στεγαστικά σχέδια. Η αποπληρωμή των πιο πάνω δανείων, επιστρέφεται στην Κυβέρνηση.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων στις 31 Μαρτίου 2025 σε σύγκριση με το 2024 έχει ως ακολούθως:

Δάνεια με κεφάλαια του ΚΦΙΚΒ

Κατηγορία δανείων	2025			2024		
	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2025	Υπόλοιπο 31/3/2025 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2025 € 000	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2024	Υπόλοιπο 31/3/2024 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2024 € 000
Σε ζευγάρια με χαμηλά και μέτρια εισοδήματα	893	74.461	22.323	849	79.403	24.275
Ζευγαριών σε ακριτικές περιοχές	400	10.204	6.532	476	11.773	7.402
Για Στεγαστικά Σχέδια Κοινοτήτων κάτω των 500 κατοίκων	283	8.902	4.126	298	9.633	4.625
Αναζωογόνησης περ. πράσινης γραμμής	162	6.097	3.463	182	6.706	3.781
Για Στεγαστικά Σχέδια Πολυτέκνων	24	1.348	799	25	1.381	743
Για Στεγαστικά Σχέδια Αναπήρων	10	329	189	10	338	153
Για Στεγαστικά Σχέδια Αγροτικών περιοχών	0	0	0	1	26	24
Σύνολο	1.772	101.341	37.432	1.841	109.260	41.003

Πίνακας 7

Τα πιο πάνω παρατίθενται διαχωρισμένα σε Εξυπηρετούμενα και μη εξυπηρετούμενα ως πιο κάτω:

	2025			2024		
Κατηγορία δανείων	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2025	Υπόλοιπο 31/3/2025	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2025	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2024	Υπόλοιπο 31/3/2024	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2024
Εξυπηρετούμενα ⁹	1.073	41.308	75	910	36.734	106
Μη Εξυπηρετούμενα	699	60.033	37.357	931	72.526	40.897
Σύνολο	1.772	101.341	37.432	1.841	109.260	41.003

Πίνακας 8

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πιο πάνω Πίνακα 8, ποσό ύψους €60,03εκ. (2024: €72,53εκ.) ή ποσοστό 59,24% (2024: 66,37%) του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2025 ήταν Μη Εξυπηρετούμενα.

Επισημαίνεται ότι, από τα πιο πάνω ΜΕΔ στις 31 Μαρτίου 2025, για 109 δάνεια με υπόλοιπο €55,70εκ. (2024: 113 δάνεια – υπόλοιπο €64,95εκ.), ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης έχει προχωρήσει σε τερματισμό Συμβολαίων ή/και λήψη δικαστικών μέτρων.

(γ) Δάνειο προς τον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης - ΚΟΑΓ

Το Δάνειο που παραχωρήθηκε προς τον ΚΟΑΓ, στόχο είχε την αγορά γης, ανέγερση κατοικιών και πώληση τους προς χαμηλά αμειβομένους.

Ο ΚΟΑΓ έχει παραχωρήσει δάνεια χρησιμοποιώντας Κεφάλαια της Κυβέρνησης για εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα (ΣΣΧΑ) το οποίο εγκρίθηκε το 2001. Μετά το 2012 ο ΚΟΑΓ, με οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, τερμάτισε την πώληση κατοικιών/διαμερισμάτων μέσω του Σχεδίου Στέγασης Χαμηλά Αμειβομένων και όσες μονάδες ανεγέρθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ διατέθηκαν σε αριθμό αγοραστών με βάση το Σχέδιο Στέγασης Μέτρια Αμειβομένων.

Επισημαίνεται ότι η κυριότητα των κατοικιών που παραχωρούνται μέσω του ΚΟΑΓ παραμένει στον Οργανισμό μέχρι την πλήρη αποπληρωμή των δανείων.

Ο αριθμός των δανείων που παραχωρήθηκαν σε χαμηλά αμειβομένους και διαθέτουν υπόλοιπο ύψους €37.221.584 (2024: €39.323.975) κατά την 31 Μαρτίου 2025, ανέρχεται σε 700 (2024: 700). Ποσό ύψους €13.681.056 (2024: €12.786.357) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία είχε ως ακολούθως:

- **Εξυπηρετούμενα:** 218 – υπόλοιπο €5.799.798 (2024: €6.294.101) και
- **Μη Εξυπηρετούμενα:** 482 – υπόλοιπο €31.421.786 (2024: €33.029.873),

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός έχει προχωρήσει σε λήψη δικαστικών μέτρων σε 135 από τα 482 ΜΕΔ.

⁹ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις.

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ σε μέτρια αμειβόμενους ανέρχονται σε 94 κατά την 31^η Μαρτίου 2025 (2024: 94). Το υπόλοιπο των εν λόγω δανείων κατά την προαναφερθείσα ημερομηνία ανήλθε σε €3.384.046 (2024: €3.346.921), εκ των οποίων €348.100 (2024: €287.114) αφορούν καθυστερημένες δόσεις.

Πέραν των πιο πάνω, να σημειωθεί ότι ο ΚΟΑΓ έχει καταβάλει στην Κυβέρνηση όλες τις εκκρεμείς οφειλές του αναφορικά με το πιο πάνω Σχέδιο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

Με βάση τα στοιχεία που αναφέρονται πιο πάνω, ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων, ειδικά από τα δάνεια που έχουν δοθεί μέσω του ΚΦΙΚΒ και του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης είναι ορατός.

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού ΜΕΔ και ειδικά δανείων με μεγάλη χρονική περίοδο καθυστέρησης ως επίσης και η παραπομπή δανείων σε δικαστικές διαδικασίες λόγω μη ανταπόκρισης των πρωτοφειλετών τους, εγκυμονεί κινδύνους απώλειας χρημάτων από την Κυβέρνηση ή/και τελικής ζημιάς προς το Δημόσιο, αφού τα πιο πάνω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με Κεφάλαια της Κυβέρνησης και η μη είσπραξη τους θα αποτελέσει μελλοντική ζημιά στο Δημόσιο.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω στοιχεία, ο μεγαλύτερος κίνδυνος απώλειας χρημάτων για την Κυβέρνηση παρουσιάζεται στα δάνεια που παραχωρήθηκαν μέσω ΟΔΔ και άλλους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς σε φυσικά πρόσωπα στα πλαίσια διαφόρων πολιτικών της Κυβέρνησης ή/και εφαρμογής νομοθεσιών και η μέχρι σήμερα παρακολούθηση τους από τους εμπλεκόμενους οργανισμούς δεν ήταν η αναμενόμενη.

Επίσης, εξαιρετικά μεγάλος είναι και ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από τα δάνεια που είναι παγιοποιημένα για μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω Τουρκικής εισβολής.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Οι προαναφερόμενοι κίνδυνοι μπορεί να μετριαστούν με επανασχεδιασμό της πολιτικής της Κυβέρνησης για παραχώρηση νέων δανείων σε φυσικά πρόσωπα μέσω άλλων οργανισμών ή/και τραπεζών και με την στενή και επισταμένη παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων από τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση των δανείων αυτών.

Επίσης, κατά την διάρκεια αναδιαρθρώσεων των πιο πάνω δανείων θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για βιώσιμες αναδιαρθρώσεις. Νέα δάνεια να δίδονται μόνο μετά από ενδελεχή αξιολόγηση της εξοφλητικής ικανότητας των πρωτοφειλετών και την διασφάλιση της βιωσιμότητας των δανείων και να μην παραχωρούνται δάνεια χωρίς επαρκείς εξασφαλίσεις.

Πέραν των πιο πάνω, η Κυβέρνηση θα πρέπει να ασκεί πιο επισταμένα εποπτικό έλεγχο των οργανισμών που διαχειρίζονται κεφάλαια της Κυβέρνησης, για είσπραξη όσο το δυνατό μεγαλύτερου ποσοστού των καθυστερημένων δόσεων και μη ύπαρξης νέων καθυστερήσεων.

Εισαγωγικά

Στο πλαίσιο αξιολόγησης των δημοσιονομικών κινδύνων, συλλέχθηκαν στοιχεία που αφορούν τις αγωγές/ εφέσεις/ προσφυγές/ διαιτησίες που ενδεχομένως να έχουν οικονομικό κόστος στην ΚΔ, από τις Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/ Κρατικές Επιχειρήσεις /Κρατικούς Οργανισμούς και στις ΑΤΑ. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν εμπίπτουν σε κλίμακα απαιτήσεων από €500.000 και άνω, ή στις περιπτώσεις που δεν μπορεί να καθοριστεί κλίμακα, το δυνητικό τους κόστος να ξεπερνά το €1.000.000. Με βάση τα στοιχεία που λήφθηκαν για τις Οντότητες του ευρύτερου δημόσιου τομέα (περιλαμβανομένων των ΑΤΑ), οι ενδεχόμενοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προέρχονται από αγωγές/ εφέσεις/ προσφυγές/ διαιτησίες ως ακολούθως:

Κλίμακα Απαίτησης/ Δυνητικό κόστος €	Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/ Κρατικές Επιχειρήσεις/Κρατικοί Οργανισμοί	Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης
500.000-2.000.000	16	18
2.000.000 και άνω	22	8
1.000.000 και άνω (Μόνο για Διατησίες)	3	2
Σύνολο	41	28

Πίνακας 9

Πέραν των περιπτώσεων που αναφέρονται τόσο στον πίνακα 9 πιο πάνω, τόσο για την Κεντρική Κυβέρνηση όσο και για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα υπάρχει και αριθμός αγωγών και προσφυγών που αφορούν τις πιο πάνω κατηγορίες, για τις οποίες δεν ήταν εφικτό να συλλεχθούν στοιχεία, και ως εκ τούτου δεν συμπεριλαμβάνονται στις πιο πάνω αναφορές.

Οι δικαστικές αγωγές/ εφέσεις/ προσφυγές/ διαιτησίες αφορούν κυρίως:

(α) Κεντρική Κυβέρνηση

- Αγωγές τρίτων για οικονομικές απαιτήσεις για προσφορές που δεν τους κατακυρώθηκαν, διοικητικές πράξεις ή από συμβόλαια για εκτέλεση κυβερνητικών έργων και συμβόλαια συντήρησης.
- Αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- Αγωγές τρίτων για ατυχήματα/ τραυματισμούς/ θέματα υγείας που συνέβησαν, και κατά την εκτίμηση των εναγόντων την ευθύνη φέρει η ΚΔ.
- Αγωγές τρίτων για απαλλοτριώσεις στοιχείων πάγιου ενεργητικού (κυρίως γης) που κατά την εκτίμηση των εναγόντων έχουν υποστεί οικονομική ζημιά είτε αυτή αφορά την εκτιμώμενη αξία της απαλλοτριωθείσας γης ή/και πιθανά διαφυγόντα κέρδη από τη μη χρήση των εν λόγω στοιχείων πάγιου ενεργητικού.

Πέραν των πιο πάνω σημειώνεται ότι, στην συντριπτική πλειοψηφία των αγωγών που καταχωρούνται στα Δικαστήρια εναντίον του Κηδεμόνα Τ/κ Περιουσιών (δεκάδες υποθέσεις που μοιράζονται στις κλίμακες

απαιτήσεων «€500.000-€2.000.000» και «€2.000.000 και άνω»), προσβάλλεται η εκ του νόμου εξουσία του Κηδεμόνα Τ/κ Περιουσιών να έχει υπό την διαχείριση του τις Τ/κ Περιουσίες που εγκαταλείφθηκαν από τους ιδιοκτήτες τους, συνεπεία της Τουρκικής εισβολής του 1974. Η συγκεκριμένη εξουσία ωστόσο ήδη κρίθηκε συνταγματική, νόμιμη και αιτιολογημένη, μέσα από σωρεία αποφάσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Θα πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί ότι, η ισχύουσα νομοθεσία ενδεχομένως να μην καλύπτει τις περιπτώσεις των πιο πάνω αγωγών για τις οποίες έχουν γίνει απαλλοτριώσεις Τ/κ Περιουσιών. Τα ποσά των απαλλοτριώσεων έχουν μεταφερθεί στο Ταμείο Διαχείρισης Τ/κ Περιουσιών, το οποίο ενδεχομένως να κληθεί να τα καταβάλει στους ιδιοκτήτες Τ/κ Περιουσιών. Μέχρι στιγμής έχουν καταχωρηθεί απαιτήσεις Τ/κ ιδιοκτητών για καταβολή αποζημιώσεων ύψους περί τα €202 εκ..

(β) Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/Κρατικές Επιχειρήσεις/Κρατικοί Οργανισμοί

- Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- Αγωγές/προσφυγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών/ μισθολογικών κλιμάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

(γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)

- Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- Αγωγές/προσφυγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών / μισθολογικών κλιμάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

Ανάλυση Κινδύνων

(α) Κεντρική Κυβέρνηση:

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προκύπτουν σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση δικαστηρίου εναντίον της Δημοκρατίας οπότε επιβάλλεται η καταβολή χρηματικών αποζημιώσεων στους ενάγοντες. Σε περίπτωση που οι χρηματικές αποζημιώσεις είναι ψηλές τότε επηρεάζονται αρνητικά τα δημόσια οικονομικά και κατά συνέπεια η μη επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται με όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα.

(β) Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/Κρατικές Επιχειρήσεις/Κρατικοί Οργανισμοί και (γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ):

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προέρχονται από τις ΟΔΔ και από τις ΑΤΑ και αφορούν είτε αγωγές τρίτων είτε αγωγές υπαλλήλων κατά των οντοτήτων αυτών.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

(α) Κεντρική Κυβέρνηση:

Η πρακτική που ακολουθείται είναι η ετήσια συμπερίληψη σχετικής πρόνοιας στον κρατικό Προϋπολογισμό για κάλυψη αποζημιώσεων και εξόδων για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων κατά της Δημοκρατίας από οποιοδήποτε δικαστήριο.

Περαιτέρω αναφέρεται ότι στην προσπάθεια μετριασμού του κινδύνου από δικαστικές διαδικασίες που δεν έχουν ολοκληρωθεί και για τις οποίες εκκρεμεί απόφαση το Κράτος, μεταξύ άλλων, προσπαθεί να ενεργεί πάντα μέσα από τις σαφείς απαιτήσεις του Συντάγματος, των διοικητικών διαδικασιών και των νομοθετικών διατάξεων, καθώς και να χρησιμοποιεί μεθόδους εξωδικαστικής διευθέτησης διαφορών που συνήθως αποτελεί μία πιο γρήγορη και λιγότερο δαπανηρή οδό αντιμετώπισης διαφορών.

(β) Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/Κρατικές Επιχειρήσεις/Κρατικοί Οργανισμοί και (γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ):

Ο Κώδικας Δημόσιας Διακυβέρνησης (ΚΔΔ) του 2019 προωθεί καλές πρακτικές με τις οποίες οι ΟΔΔ καλούνται να συμμορφωθούν. Ακολουθώντας αυτές τις πρακτικές μειώνονται και οι πιθανότητες κινδύνων που προέρχονται από δικαστικές αποφάσεις εναντίον τους. Τούτων λεχθέντων, η ενίσχυση του εν λόγω Κώδικα και η συστηματικότερη εφαρμογή του, αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για σημαντική βελτίωση της ορθολογικής διαχείρισης και διοίκησης των οντοτήτων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ

Εισαγωγικά

Η απαλλοτρίωση αφορά αναγκαστική, σύμφωνη με το νόμο και με καθορισμένη αποζημίωση, εξαγορά από το κράτος της ακίνητης περιουσίας κάποιου ιδιοκτήτη, για λόγους δημόσιας ανάγκης ή ωφέλειας. Συνήθως το κράτος προχωρεί σε απαλλοτριώσεις ιδιωτικής περιουσίας για δημιουργία έργων υποδομών ή για άλλους σκοπούς και καταβάλλει στους ιδιοκτήτες αντίστοιχο χρηματικό αντίτιμο με βάση την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας που απαλλοτριώνεται σε αγοραίες τιμές. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει και ανταλλαγή ιδιωτικής γης με κρατική ισόποσης αξίας.

Λόγω εκτέλεσης μεγάλου αριθμού έργων υποδομής στα μέσα της δεκαετίας του 2000 σε συνδυασμό με τα ψηλά επιτόκια που καταβάλλονταν από τη μη έγκαιρη καταβολή της αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες (επιτόκιο 9%) και την έλλειψη καθορισμένης πολιτικής είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση μεγάλων οφειλών / υποχρεώσεων του δημόσιου προς τους ιδιοκτήτες γης.

Το Μάιο του 2014 έχει ψηφιστεί νομοθεσία η οποία προνοεί μείωση του πληρωτέου τόκου από 9% σε 3% για ληξιπρόθεσμες οφειλές που αφορούν απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης. Σημειώνεται ότι, με σημερινά δεδομένα το ύψος του επιτοκίου εξακολουθεί να είναι ψηλό αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά τον Ιούνιο του 2025 κυμαινόταν στο 1,13%.

Τονίζεται ότι ο καθορισμός της πολιτικής απαλλοτριώσεων γίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο με σειρά Αποφάσεων του.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2024 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας οι συνολικές εκκρεμούσες υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των τόκων) προς τους ιδιοκτήτες γης τους οποίους η γη απαλλοτριώθηκε για υλοποίηση αναπτυξιακών ή άλλων έργων (αρχαιολογικοί χώροι, ανάγκες εθνικής φρουράς) ανερχόταν στα 166,9 εκ. ευρώ σε σχέση με 173 εκ. ευρώ τέλος του 2023, δηλαδή το ύψος του οφειλόμενου ποσού για απαλλοτριώσεις μειώθηκε κατά 3,5% ενώ σε σχέση με το τέλος του 2012 τα οφειλόμενα ποσά για απαλλοτριώσεις μειώθηκαν κατά 67,2% αφού το οφειλόμενο ποσό ανερχόταν τότε στα €508 εκ. Πρόσθετα, σημειώνεται ότι από τις συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις, ποσό ύψους 82,2 εκ. ευρώ ή το 49% έχει συμφωνηθεί και έγινε αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες των υπό απαλλοτρίωση τεμαχίων ενώ το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό ύψους 84,7 εκ. ευρώ ή το 51% δεν έχει γίνει ακόμη αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες.

Για εξόφληση των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης περιλαμβάνεται ετησίως πρόνοια στον κρατικό Προϋπολογισμό που κυμαίνεται γύρω στα 31 εκ. ευρώ περίπου.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι συνολικές εκκρεμούσες υποχρεώσεις του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης (κεφάλαιο και τόκοι) καθώς και τα καταβληθέντα ποσά για τα έτη 2023-2024. Σημειώνεται ότι, η διαφορά που προκύπτει από το υπόλοιπο έκαστου έτους και των αποπληρωμών αφορά νέες απαλλοτριώσεις γης.

	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2023 € εκ.			Καταβληθέν ποσό εντός το 2023 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2024 € εκ.			Καταβληθέν ποσό εντός το 2024 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2025 € εκ.		
	Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη		Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη		Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη
Σύνολο	71.295	91.681	162.976	29.697	82.474	90.539	173.013	38.200	84.704	82.245	166.949
Κεφάλαιο	46.244	45.978	92.222	20.798	57.624	46.562	104.186	27.647	58.936	40.889	99.826
Τόκος	25.051	45.703	70.754	8.242	24.850	43.977	68.827	9.381	25.768	41.356	67.123
Επαγγελματικά Έξοδα*				657				1.172			

*αφορά δικηγορικά και εκτιμητικά έξοδα

Πίνακας 10

Ανάλυση Κινδύνων

Με βάση τα πιο πάνω, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που δημιουργούνται για την ΚΔ είναι οι ακόλουθοι:

- Οι κάτοχοι της απαλλοτριωθείσας γης οι οποίοι δεν αποδέχθηκαν την προσφορά του ΤΚΧ, προσφεύγουν στη δικαιοσύνη με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η εκτίμηση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων καθώς και το τελικού ύψους της αποζημίωσης.
- Περαιτέρω αύξηση του συνολικού οφειλόμενου ποσού των απαλλοτριώσεων λόγω περιορισμένων πιστώσεων που περιλαμβάνονται ετήσια στον προϋπολογισμό για εξόφληση των εν λόγω υποχρεώσεων. Ως αποτέλεσμα παρατείνεται ο χρόνος αποπληρωμής των υποχρεώσεων και κατά συνέπεια αυξάνεται το κόστος εξυπηρέτησης των οφειλών.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Για μετριασμό του κινδύνου των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες απαλλοτριωθείσας γης και για μείωση της επιβάρυνσης των δημόσιων οικονομικών έχουν ληφθεί τα πιο κάτω μέτρα:

- Οι αποπληρωμές των οφειλών γίνονται με βάση τη χρονολογική σειρά αρχίζοντας από τις παλαιότερες όπου το επιτόκιο αποπληρωμής είναι ψηλότερο σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.
- Το κράτος βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με ιδιοκτήτες απαλλοτριωμένων τεμαχίων γης για επιστροφή τους στους ιδιοκτήτες τους αφού τα τεμάχια αυτά αν και απαλλοτριώθηκαν δεν κατέστη δυνατή η αξιοποίηση τους για το σκοπό για τον οποίο απαλλοτριώθηκαν.
- Νέες απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης γίνονται με φειδώ και νοουμένου ότι το έργο είναι ώριμο για υλοποίηση και οι πιστώσεις περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό.
- Διαβήματα για εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης νομοθεσίας (ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμος του 1962) με προτεινόμενο νομοσχέδιο στο οποίο: (α) θα καθορίζεται εύλογο χρονικό πλαίσιο στο οποίο ο ιδιοκτήτης μπορεί να αποταθεί ενώπιον του δικαστηρίου για καθορισμό της αποζημίωσης και μετά την λήξη της προθεσμίας, το ποσό να θεωρείται συμφωνηθέν, και (β) θα επιτυγχάνεται γρηγορότερη πληρωμή ή κατάθεση πληρωμής στο Γενικό Λογιστή της Δημοκρατίας των αποζημιώσεων εντός χρονικού πλαισίου και αμέσως μετά η εγγραφή των απαλλοτριωθέντων ακινήτων προς αποφυγή σύγκρουσης με τους ιδιοκτήτες (μείωση του ποσού που θα καταβάλλεται ως τόκος αφού ο τόκος επιβάλλεται μέχρι την ημερομηνία κατάθεσης).

ΙV. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Ι. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Α. Τραπεζικός τομέας

Στα τέλη του 2024, το συνολικό ενεργητικό του τραπεζικού τομέα ανήλθε στα €65,6 δις ή 196% του ΑΕΠ σημειώνοντας αύξηση γύρω στα €0,5 δις. από το 2023, κυρίως λόγω αύξησης των συνολικών δανείων του τραπεζικού τομέα και των επενδύσεων σε ομόλογα. Όσον αφορά τον καταμερισμό του ενεργητικού, τα δάνεια παραμένουν μια μεγάλη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων, αποτελώντας την μεγαλύτερη κατηγορία, η οποία έχει αυξηθεί στο 42,0% του συνολικού ενεργητικού στα τέλη 2024 (2023: 39%). Τα ρευστά διαθέσιμα παρουσιάζουν μείωση από 38% του συνολικού ενεργητικού στα τέλη 2023 στο 31% στα τέλη 2024, αποτελώντας τη 2^η μεγαλύτερη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.

Ο τομέας παραμένει καλά κεφαλαιοποιημένος. Ο δείκτης πρωτοβάθμιων κεφαλαίων CET1 και ο συνολικός δείκτης φερεγγυότητας σημείωσαν βελτίωση 24,5% και 28.0% αντίστοιχα στα τέλη του 2024 από 21,5% και 25,8% αντίστοιχα στα τέλη του 2023. Η κερδοφορία είναι σημαντικά βελτιωμένη σε σχέση με τα περασμένα έτη λόγω των αυξημένων βασικών επιτοκίων που ευνοεί τις κυπριακές τράπεζες με την σημαντική πλεονάζουσα ρευστότητα και σε αυξημένο βαθμό σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Όσον αφορά τη ρευστότητα, οι κυπριακές τράπεζες συνεχίζουν να διατηρούν σχετικά υψηλά αποθέματα με τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio) και τον δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio) να υπερβαίνουν σημαντικά την ελάχιστη κανονιστική απαίτηση. Η ρευστότητα χρηματοδοτείται κυρίως από καταθέσεις, με το μερίδιο άλλων μέσων, όπως ομολόγων, να παραμένει χαμηλό.

Οι καταθέσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα διαμορφώθηκαν στα €55,9 δις τον Δεκέμβριο του 2024 σε σχέση με €52,2 δις τον Δεκέμβριο του 2023. Η ανθεκτικότητα των καταθέσεων οφείλεται σε εισροές καταθέσεων τόσο από τα νοικοκυριά όσο και από τις επιχειρήσεις. Οι εισροές καταθέσεων από τους εγχώριους καταθέτες εταιρειών εκτός του χρηματοοικονομικού τομέα κατέγραψαν μικρή αύξηση. Το σύνολο δανείων από τις κυπριακές τράπεζες αυξήθηκε στα €25,4 δις τον Δεκέμβριο του 2024, έναντι €24,8 δις τον Δεκέμβριο του 2023 και €25,9 δις τον Δεκέμβριο του 2022. Παρότι υπάρχει ροή νέου δανεισμού στην οικονομία εντούτοις λόγω και των αποπληρωμών δανείων, το σύνολο των δανείων στην οικονομία φαίνεται να παραμένει σταθερό.

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) συνεχίζουν να σημειώνουν βελτίωση εντός του τραπεζικού τομέα. Σε απόλυτους αριθμούς, τα ΜΕΔ μειώθηκαν το 2024 στα €1,5 δις σε σύγκριση με €1,9 δις στα τέλη του 2023, κάτι που οφείλεται κυρίως σε διαγραφές χορηγήσεων, σε αποπληρωμές δανείων, καθώς και σε αναδιαρθρώσεις δανείων. Παράλληλα, ο λόγος των προβλέψεων προς ΜΕΔ (δείκτης κάλυψης) παρουσίασε αύξηση στο 58,3% τέλος Δεκεμβρίου 2024, σε σύγκριση με 49,5% τον Δεκέμβριο του 2023.

Κύριοι δείκτες που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση του τραπεζικού τομέα παρουσιάζονται πιο κάτω:

Δείκτες	2020	2021	2022	2023	2024
Σύνολο υποχρεώσεων του τραπεζικού τομέα € εκ.	€54.432	€62.722	€60.002	€60.120	€59.406
Ενεργητικό (μέγεθος) επί του ΑΕΠ	262%	260%	217%	208%	196%
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (%)	20,4%	20,7%	21,3%	25,8%	28,0%
Καταθέσεις πελατών € εκ.	€48.213	€51.533	€52.124	€52.156	€55.895
Δάνεια € εκ.	€31.779	€29.898	€25.855	€24.786	€25.414
Καταθέσεις προς Δάνεια (%)	152%	172%	202%	210%	220%
Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) € εκ.	€5.136	€2.986	€2.310	€1.893	€1.541
ΜΕΔ ως % των συνολικών δανείων	17,7%	11,0%	9,5%	7,9%	6,2%

Πίνακας 11

Β. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων

Η ΚΕΔΙΠΕΣ, συστάθηκε το 2018 και αδειοδοτήθηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ως εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων για τη διαχείριση των δανείων ύψους €7,4 δις. (€6,9 δις μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και €0,5 δις εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο) και χαρτοφυλάκιο ακινήτων ύψους περίπου €0,7 δις από τον ισολογισμό της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ). Ένεκα της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου, το ύψος των δανείων υπό διαχείριση στις 31/12/2024 μειώθηκε στα €5,5 δις (€4,8 δις μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και €0,7 δις εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο) και των ακινήτων υπό διαχείριση στα €0,4 δις.

Το 2019, η ΚΕΔΙΠΕΣ άρχισε τις αποπληρωμές της κρατικής ενίσχυσης ύψους €3,5 δις, που παραχωρήθηκε στην ΣΚΤ τον Ιούνιο του 2018 και η οποία έτυχε της έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνολικά, μέχρι 30/05/2024, έχει καταβληθεί το ποσό των €1,6 δις. Παράλληλα, η αποπληρωμή της κρατικής ενίσχυσης θα γίνει και μέσω της παραχώρησης ακινήτων στο κράτος των οποίων η αξία ανέρχεται περίπου στα €130 εκ. καθώς και μέσω της παραχώρησης άλλων περιουσιακών στοιχείων, μικρότερης αξίας. Το επιχειρηματικό

σχέδιο της ΚΕΔΙΠΕΣ επεκτείνεται ως το 2030 και προβλέπει σταδιακή αποπληρωμή της εναπομένουσας κρατικής ενίσχυσης.

Κεφαλαιαγορά

Στο τέλος του 2024 ο αριθμός των εποπτευόμενων οντοτήτων διαμορφώθηκε στις 834 καθώς στη διάρκεια του έτους παρατηρήθηκαν ανακατατάξεις και αλλαγές στις εποπτευόμενες οντότητες. Κάποιες παραιτήθηκαν από την άδεια που κατείχαν, είτε διότι δεν μπορούσαν πλέον να ανταποκριθούν στις συνεχείς τους υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία που τις διέπει, είτε διότι είχαν ολοκληρώσει τον κύκλο λειτουργίας τους, είτε δεν είχαν σημαντικό αριθμό πελατών. Περαιτέρω στη διάρκεια του έτους αδειοδοτήθηκαν ή και έλαβαν έγκριση νέες οντότητες.

Οι Κυπριακές Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΚΕΠΕΥ) στο τέλος του 2024 ήταν 251, σε σύγκριση με 254 στο τέλος του 2023.

Ο τομέας των συλλογικών επενδυτικών ταμείων σημείωσε άνοδο με τα στοιχεία ενεργητικού υπό διαχείριση να διαμορφώνονται στα €10,1 δις για το 2024 σε σύγκριση με €8,6 δις το 2023.

Συνολικά, στο τέλος του 2024 εποπτεύονταν από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου 321 Εταιρείες Διαχείρισης Συλλογικών Επενδύσεων και Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων (εκ των οποίων 253 ενεργοί), σε σχέση με 328 Εταιρείες Διαχείρισης Συλλογικών Επενδύσεων και Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων το 2023 (εκ των οποίων 258 ενεργοί).

Ασφαλιστικός τομέας

Ο ασφαλιστικός τομέας στην Κύπρο συνεχίζει να καταγράφει θετικό ρυθμό ανάπτυξης. Ο ρόλος του παραμένει καθοριστικός για τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας και την ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2024, λειτουργούσαν στην Κύπρο 33 ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, εγγεγραμμένες και εποπτευόμενες από την Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών. Το σύνολο των παρεχόμενων ασφαλίσεων για το έτος 2024 ανήλθε στο €1,75 δις (€1.238,2 εκ. στην Κύπρο και €515,7 εκ. εκτός Κύπρου), παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 2023 (€1.139,6 εκ. στην Κύπρο και €392,1 εκ. εκτός Κύπρου). Τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία των εταιρειών ανήλθαν σε €5,5 δις στο τέλος του 2024.

Ο σταθμισμένος μέσος όρος του Δείκτη Κάλυψης Φερεγγυότητας (Solvency Coverage Ratio) διαμορφώθηκε σε 273,7% στις 31 Δεκεμβρίου 2024, έναντι 275,8% στο τέλος του προηγούμενου έτους, υποδηλώνοντας σταθερή κεφαλαιακή επάρκεια.

Τομέας Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ)

Οι πάροχοι Σχεδίων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (πέραν της Κυβέρνησης και των Σχεδίων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών των Δημόσιων Υπαλλήλων) στην Κύπρο είναι:

(α) τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ), που είναι εγγεγραμμένα στον Έφορο ΙΕΣΠ και τα οποία κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024 αριθμούσαν τα 801 (31/12/2023: 815), και

(β) οι Ασφαλιστικές Εταιρείες Ζωής που είναι εγγεγραμμένες στον Έφορο Ασφαλίσεων και εποπτεύονται από αυτόν και οι οποίες παρέχουν Σχέδια Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών μέσω του Κλάδου Ασφαλίσεων VII, οι οποίες κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024 αριθμούσαν τις 4 (31/12/2023: 4).

Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία των ΙΕΣΠ, κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024, έφθασαν τα €4,31 δις (31/12/2023: €4,04 δις), εκ των οποίων τα €2,63 δις αφορούσαν 722 ΙΕΣΠ (2023: 756) που παρέχουν συνταξιοδοτικά σχέδια με Καθορισμένη Εισφορά (Defined Contribution) και €1,68 δις (31/12/2023: €1,43 δις) που αφορούσαν 79 ΙΕΣΠ (2023: 59) που παρέχουν συνταξιοδοτικά σχέδια με Καθορισμένα Ωφελήματα (Defined Benefits). Πρόσθετα, κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024, τα συνολικά μέλη των ΙΕΣΠ έφθασαν τις 142.000 (31/12/2023: 133.186).

Όσον αφορά τα σχέδια των ασφαλιστικών εταιρειών, κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024 είχαν €300 εκ. σε περιουσιακά στοιχεία (31/12/2023: €215 εκ.) και ο αριθμός μελών έφθασε στα 15.188 (31/12/2023: 13.182).

Τα ΙΕΣΠ που παρέχουν σχέδια με Καθορισμένη Εισφορά, χωρίζονται σε:

(α) Μόνο-επιχειρησιακά τα οποία κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024 ήταν 710 (31/12/2023: 744), από τα οποία τα 91 βρίσκονται υπό καθεστώς εκκαθάρισης μετά από απόφαση για διάλυση ή για μεταφορά σε πολύ-επιχειρησιακά ΙΕΣΠ (2023:87), και είχαν 46.000 (31/12/2023: 44.100) συμμετέχοντα μέλη και €1,23 δις (31/12/2023: €1,30 δις) περιουσιακά στοιχεία, και

(β) Πολύ-επιχειρησιακά τα οποία κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2024 ήταν 12 (31/12/2023: 12), και είχαν 77.000 (31/12/2023: 70.000) μέλη και €1,40 δις (31/12/2023: €1,31 δις) περιουσιακά στοιχεία.

Χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

Το χρέος των νοικοκυριών μειώθηκε στο 59,3% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2024, σε σύγκριση με 64,3% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2023. Το χρέος των Μη Χρηματοοικονομικών Εταιρειών (ΜΧΕ), ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε στο 75,5% στις 31 Δεκεμβρίου 2024, έναντι 82,0% στις 31 Δεκεμβρίου 2023. Σημειώνεται ότι το χρέος των ΜΧΕ παρουσιάζεται σε ενοποιημένη βάση κατόπιν εξαίρεσης των δανείων των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού (ΟΕΣ) (κυρίως πλοιοκτήτριες ΟΕΣ), οι οποίες ταξινομούνται ως κάτοικοι Κύπρου, παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους δεν έχουν σχέση με την εγχώρια οικονομία. Επισημαίνεται ότι ο δανεισμός των ΟΕΣ είναι εξωτερικός ή εξασφαλισμένος με καταθέσεις, και ως εκ τούτου τυχόν σχετικοί κίνδυνοι δεν διασυνδέονται άμεσα με την κυπριακή οικονομία.

Συνολικά, το χρέος του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα (εξαιρουμένων των ΟΕΣ) περιορίστηκε στο 134,8% του ΑΕΠ στο τέλος 2024, καταγράφοντας μείωση από το 146,3% του ΑΕΠ που ήταν στο τέλος του 2023. Η μείωση του ιδιωτικού χρέους προς το ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στην απομόχλευση του τομέα και ταυτόχρονα στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Ως αποτέλεσμα, η διαχρονική απόκλιση που παρουσίαζε η Κύπρος από το όριο του 133% του ΑΕΠ που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της Διαδικασίας Αξιολόγησης Μακροοικονομικών Ανισορροπιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει σχεδόν εξαλειφθεί.

Εστιάζοντας στην καθαρή χρηματοοικονομική θέση του μη-χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα, σημειώνεται ότι η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών είναι θετική εφόσον τα στοιχεία ενεργητικού υπερβαίνουν τα στοιχεία παθητικού. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών αυξήθηκε στο 111,6% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2024, σε σύγκριση με 105,9% στις 31 Δεκεμβρίου 2023.

Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των ΜΧΕ (σε ενοποιημένη βάση, εξαιρουμένων των ΟΕΣ) προς το ΑΕΠ είναι αρνητική, καταγράφοντας μικρή βελτίωση στο 107,7% στις 31 Δεκεμβρίου 2024 σε σύγκριση με 110,2% στις 31 Δεκεμβρίου 2023.

Ανάλυση Κινδύνων

A. Τραπεζικός τομέας

Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα έχει ενισχυθεί σημαντικά παρουσιάζοντας ψηλές επιδόσεις σε κεφαλαιακή και ρευστοτική επάρκεια ακόμη και σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά μεγέθη. Παρά την παρατεταμένη περίοδο ψηλών επιτοκίων και πληθωρισμού δεν καταγράφηκε σημαντικός αντίκτυπος στην ποιότητα ενεργητικού στους ισολογισμούς των τραπεζών. Ωστόσο οι τράπεζες στην Κύπρο συνεχίζουν να διατηρούν ψηλότερο δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων από τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Σημειώνονται δυσκολίες στη διαχείριση των ΜΕΔ από μικρότερα τραπεζικά ιδρύματα, γεγονός που εντείνει την ευπάθειά τους σε κινδύνους. Πρόσθετος κίνδυνος για τον τομέα προκύπτει από την έκθεσή του στην αγορά ακινήτων, παρότι για αυτό τον κίνδυνο οι τράπεζες διαθέτουν σημαντικά περιθώρια ασφαλείας.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme) της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ)

Η συμφωνία μεταξύ της ΣΚΤ και της Ελληνικής Τράπεζας, περιλάμβανε τη δημιουργία Προγράμματος Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme - APS) στο οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία συμμετέχει ως εγγυητής των υποχρεώσεων που δυνατόν να προκύψουν. Δάνεια συμβατικής αξίας €2,61 δις ή εύλογης αξίας €2,27 δις καλύπτονταν από το πρόγραμμα κατά την έναρξή του τον Σεπτέμβριο 2018. Μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2024, το συμβατικό υπόλοιπο των δανείων κάτω από το πρόγραμμα έχει μειωθεί στα €1,15 δις ή κατά 56%. Η εύλογη αξία ανέρχεται σε €0,87 δις. μειωμένο κατά 62% από την έναρξη του σχεδίου. Η μείωση οφείλεται στις αποπληρωμές αλλά και σε απόσυρση δανείων μετά από άσκηση σχετικού δικαιώματος της Ελληνικής Τράπεζας.

Η Ελληνική Τράπεζα έχει υποβάλει μέχρι το Δεκέμβριο του 2024 απαιτήσεις στην ΚΕΔΙΠΕΣ σε σχέση με το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων ύψους €105,7 εκ., οι οποίες καλύπτουν την περίοδο Σεπτέμβρη 2018 έως Δεκέμβριο 2024. Η ΚΕΔΙΠΕΣ έχει προβεί μέχρι το τέλος Μαρτίου 2025 σε πληρωμές ύψους €103,7 εκ. έναντι των απαιτήσεων της Ελληνικής Τράπεζας για την ίδια περίοδο.

Η ΚΕΔΙΠΕΣ είναι σήμερα σε θέση να αποπληρώσει και τις υπόλοιπες απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας και ως εκ τούτου δεν απορρέει ουσιώδης δημοσιονομικός κίνδυνος από αυτές. Η ΚΕΔΙΠΕΣ διατηρεί επαρκές ταμειακό απόθεμα σε σχέση με το μη εξοφληθέν υπόλοιπο της απαίτησης. Περαιτέρω, με βάση το πιο πρόσφατο επιχειρηματικό πλάνο, η ΚΕΔΙΠΕΣ θα είναι σε θέση να καλύψει τις απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας κάτω από το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων και επιπρόσθετα να πραγματοποιεί σημαντικές πληρωμές προς το Κράτος.

Ως εκ τούτου, υπό κανονικές συνθήκες δεν αναμένεται η ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης. Παράγοντες κινδύνου για ενδεχόμενη ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης είναι, μεταξύ άλλων, η ραγδαία επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών, απρόβλεπτα γεγονότα λειτουργικού κινδύνου και η ύπαρξη σημαντικών ζημιών από το εν λόγω χαρτοφυλάκιο για την Ελληνική Τράπεζα.

Κεφαλαιαγορά

Οι κίνδυνοι που πηγάζουν από την Κεφαλαιαγορά, εντοπίζονται κυρίως στο ενδεχόμενο αφερεγγυότητας ή έλλειψης ρευστότητας ΚΕΠΕΥ και συνεπακόλουθης ζημίας προς τους επενδυτές επηρεάζοντας τα συμφέροντα εγχώριων και ξένων επενδυτών και ευρύτερα τις προσπάθειες περαιτέρω ανάπτυξης της Κύπρου ως χρηματοοικονομικό κέντρο.

Ασφαλιστικός τομέας

Οι ασφαλιστικές εταιρείες στην Κύπρο λειτουργούν εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου Φερεγγυότητας II από το 2016, το οποίο επιβάλλει αυστηρούς κανόνες για την κάλυψη τεχνικών προβλέψεων και την κεφαλαιακή επάρκεια. Παρά τη σχετική ανθεκτικότητα, εντοπίζονται ορισμένοι τομείς αυξημένου κινδύνου λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς και της εξάρτησης από συγκεκριμένα προϊόντα.

Επιπλέον, ο ασφαλιστικός τομέας ενδέχεται να επηρεαστεί από εξωτερικούς μακροοικονομικούς και γεωπολιτικούς κινδύνους. Αυτοί περιλαμβάνουν τον πολιτικό κίνδυνο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις περιφερειακής αστάθειας, καθώς και κινδύνους που σχετίζονται με την αστάθεια στις αγορές κεφαλαίου. Πιθανή μείωση της αξίας επενδυτικών χαρτοφυλακίων σε ομόλογα και μετοχές, λόγω μεταβλητότητας των αγορών ή αύξησης επιτοκίων, μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την κεφαλαιακή επάρκεια και τις αποδόσεις των ασφαλιστικών εταιρειών. Παράλληλα, εντοπίζεται αυξημένος κίνδυνος σε σχέση με τυχόν πτώση των τιμών στην αγορά ακινήτων, η οποία επηρεάζει τη συνολική αξία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου των εταιρειών, ιδίως όταν αυτό περιλαμβάνει σημαντικό ποσοστό ακίνητης περιουσίας.

Συνταξιοδοτικός τομέας

Τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία, αποτελούν τον δεύτερο πυλώνα του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Κύπρο και λειτουργούν από τον Φεβρουάριο 2020 ως Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών, (ΙΕΣΠ), με βάση το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οδηγίας IORP II.

Στην πλειοψηφία τους είναι ταμεία προνοίας καθορισμένων εισφορών. Γι' αυτά, οι όποιες απώλειες από επενδυτικούς κινδύνους βαραίνουν αποκλειστικά τα μέλη των ταμείων.

Τα ταμεία συντάξεων με καθορισμένες παροχές, τα οποία είναι πολύ λιγότερα σε αριθμό, αφορούν σχεδόν εξ' ολοκλήρου Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια. Τα πλείστα από αυτά τα ταμεία παρουσιάζουν αναλογιστικά ελλείμματα, άλλα σε μεγάλο βαθμό κι άλλα σε μικρότερο και ενδέχεται το κράτος να κληθεί να τα καλύψει με αποτέλεσμα αντίστοιχο δημοσιονομικό αντίκτυπο.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

A. Τραπεζικός τομέας

Η αρχιτεκτονική της τραπεζικής ένωσης

Μετά το μεγάλο κόστος στα κράτη και στους φορολογούμενους από την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009, στην Ευρωζώνη αποφασίστηκε η ανοικοδόμηση της τραπεζικής ένωσης με κύριο γνώμονα την αποκοπή του συνδετικού κρίκου μεταξύ τραπεζών και κρατών.

Η προληπτική εποπτεία από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό αποτελεί τον πρώτο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης. Μέσω ετήσιων εποπτικών κύκλων, οι τράπεζες καλούνται όπως έγκαιρα κτίσουν ίδια κεφάλαια που να αντικατοπτρίζουν το μέγεθός τους, τη φάση του οικονομικού κύκλου και άλλους παράγοντες κινδύνου, ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσουν οι ίδιες – χωρίς κρατική στήριξη – ενδεχόμενες ζημιές.

Στον δεύτερο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης, βρίσκεται ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης με συγκεκριμένους κανόνες χειρισμού εάν συστημικό τραπεζικό ίδρυμα κριθεί ότι αποτυγχάνει ή ενδέχεται να αποτύχει. Σύμφωνα με το πλαίσιο εξυγίανσης, ακολουθείται συντεταγμένο σχέδιο ώστε οι ζημιές να απορροφηθούν από μετόχους και ομολογιούχους και η τράπεζα να συνεχίσει να παρέχει τις σημαντικές λειτουργίες της προς διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από το Πανευρωπαϊκό Σύστημα Καταθέσεων, το οποίο δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Σκοπός ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Προστασίας Καταθέσεων (European Deposit Insurance System, “EDIS”), με εξ’ ολοκλήρου συνεισφορές από τον τραπεζικό τομέα, στο μακρύτερο μέλλον, είναι να βοηθήσει περαιτέρω στην απάμβλυνση των επιπτώσεων μιας ενδεχόμενης μελλοντικής τραπεζικής κρίσης στην οικονομία και στα δημόσια οικονομικά. Ωστόσο, οι συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν αδρανήσει και στο προβλεπτό μέλλον η υπόθεση εργασίας αφορά την ύπαρξη μόνο του εθνικού συστήματος εγγύησης καταθέσεων.

Το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΕΚ) αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα η οποία συστάθηκε και λειτουργεί στην Κύπρο από το 2010. Μέλη του ΣΕΚ είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν συσταθεί στην Κύπρο, περιλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων τους που λειτουργούν σε άλλες χώρες μέλη της ΕΕ και των υποκαταστημάτων στην Κύπρο ξένων τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες εκτός της ΕΕ. Τα υποκαταστήματα τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες - μέλη της ΕΕ που βρίσκονται στην Κύπρο, καλύπτονται από τα αντίστοιχα συστήματα εγγύησης καταθέσεων των χωρών τους. Το ΣΕΚ ενεργοποιείται εφόσον διαπιστωθεί ότι συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα που είναι μέλος του, αδυνατεί να αποπληρώσει τους καταθέτες του. Το ανώτατο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται ανά καταθέτη ανά αδειοδοτημένο πιστωτικό ίδρυμα, ανέρχεται σε €100.000. Κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης ενός καταθέτη, τα ποσά των υπάρχουσών καταθέσεων συμψηφίζονται με οποιαδήποτε υπόλοιπα δανείων ή άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων που έχουν παραχωρηθεί από το καλυπτόμενο ίδρυμα στον καταθέτη καθώς και με οποιαδήποτε ποσά που αποτελούν ανταπαίτηση του καλυπτόμενου ιδρύματος και για τα οποία το καλυπτόμενο ίδρυμα έχει το δικαίωμα συμψηφισμού.

Το ΣΕΚ έχει συσσωρεύσει μέχρι το Δεκέμβριο του 2024, μέσω συνεισφορών των πιστωτικών ιδρυμάτων - μέλη του ΣΕΚ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0.8% των καλυπτόμενων καταθέσεων, το οποίο είναι το επίπεδο-στόχος του ταμείου σύμφωνα και με την σχετική ευρωπαϊκή οδηγία.

Δεδομένης της πιο πάνω αρχιτεκτονικής της τραπεζικής ένωσης, μέσω της ενεργής προληπτικής διατήρησης κεφαλαίων, της διάσωσης με ίδια μέσα και του αποθεματικού του ΣΕΚ, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι για ένα κράτος είναι σημαντικά μειωμένοι.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Κεφαλαιαγορά - Επενδυτικές υπηρεσίες και Ταμεία Αποζημίωσης Επενδυτών (ΤΑΕ)

Στην Κύπρο, λειτουργούν δύο ταμεία αποζημίωσης των επενδυτών. Το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών ΚΕΠΕΥ (ΤΑΕ Πελατών ΚΕΠΕΥ) και το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών Τραπεζών (ΤΑΕ Πελατών Τραπεζών).

Τα Ταμεία αυτά ενεργοποιούνται όταν διαπιστωθεί ότι ο πάροχος επενδυτικών υπηρεσιών αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς τους πελάτες της, λόγω οικονομικής αδυναμίας ή δικαστικής απόφασης. Ο σκοπός των ΤΑΕ είναι η εξασφάλιση των απαιτήσεων των καλυπτόμενων πελατών έναντι των μελών του ΤΑΕ με την καταβολή αποζημιώσεων, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Το μέγιστο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους επιλέξιμους πελάτες είναι €20.000. Η εν λόγω κάλυψη ισχύει για το συνολικό ποσό των απαιτήσεων από τον αιτούντα έναντι ενός μέλους του ΤΑΕ, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα και τον τόπο παροχής της υπηρεσίας.

Οι ΚΕΠΕΥ και οι τράπεζες, πληρώνουν ετήσια εισφορά στο αντίστοιχο ΤΑΕ, η οποία έχει ως ανώτατο όριο σωρευτικής συνεισφοράς το 0,5% των επιλέξιμων κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων. Τα μέλη των Ταμείων, μπορεί να κληθούν να καταβάλουν και έκτακτη συμπληρωματική εισφορά για την κάλυψη των απαιτήσεων από τους πελάτες συγκεκριμένου μέλους, εάν προκύψει τέτοια ανάγκη.

Με βάση τις διατάξεις της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας και του εθνικού δικαίου, τα παραπάνω ταμεία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τα μέλη τους. Ως εκ τούτου, το κράτος δεν φέρει καμία ευθύνη για την αποζημίωση των επενδυτών.

Ασφαλιστικός τομέας

Ο Έφορος Ασφαλίσεων, έχει θέσει προτεραιότητες για την ενίσχυση της προληπτικής εποπτείας, περιλαμβανομένης της στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό και της χρήσης εποπτικών εργαλείων για τον συνεχή έλεγχο των εποπτευόμενων οντοτήτων. Η εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών εποπτείας ενισχύει την αξιοπιστία του πλαισίου και προστατεύει τα συμφέροντα των ασφαλισμένων, συμβάλλοντας στη χρηματοοικονομική σταθερότητα της χώρας.

Όσο αφορά την ασφάλιση οχημάτων, ο Τομέας καλύπτεται από το Ταμείο Ασφαλιστών Μηχανοκίνητων Οχημάτων, το οποίο δρα ως μηχανισμός προστασίας των δικαιούχων σε περιπτώσεις: α) Ανασφάλιστων οχημάτων, β) Αγνώστων οχημάτων, γ) Αφερεγγυότητας εταιρειών υπό εκκαθάριση, δ) Ελαχιστοποίησης των ανασφάλιστων οχημάτων.

Επιπρόσθετα, τον Απρίλιο 2024, ψηφίστηκε τροποποίηση του βασικού νόμου για τη δημιουργία Εγγυητικού Ταμείου στο Κλάδο Ζωής, το οποίο αποσκοπεί στην καταβολή αποζημιώσεων που απορρέουν από τα ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής.

Εισαγωγικά

Στα πλαίσια της προσπάθειας για ενδυνάμωση του πλαισίου διακυβέρνησης των Κρατικών Οντοτήτων, όπως αυτή αναδεικνύεται και από την Ανά Χώρα Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, τον Μάρτιο του 2023 το Υπουργείο Οικονομικών έλαβε τεχνική βοήθεια από το ΔΝΤ για εντοπισμό των αδυναμιών του υφιστάμενου συστήματος και των βέλτιστων διεθνών πρακτικών. Τον Αύγουστο του 2023 παραδόθηκε στην ΚΔ η τελική έκθεση εισηγήσεων των εμπειρογνομόνων, η οποία θα τύχει ενδελεχούς ανάλυσης για καθορισμό ενιαίου πλάνου υλοποίησης των επιμέρους δράσεων.

Κατόπιν εισήγησης του ΔΝΤ και στην βάση κριτηρίων του IMF Government Finance Statistics Manual 2014 (GFSM 2014), στην παρούσα Έκθεση περιλαμβάνονται στοιχεία για συνολικά 22 Οντότητες εκ των οποίων, οι πλείστες ασκούν εμπορικές δραστηριότητες ενώ μερικές επιλέχθηκαν βάσει άλλων κριτηρίων όπως το μέγεθος (ενεργητικού/παθητικού), ο αριθμός του προσωπικού, το ύψος του προϋπολογισμού, καθώς και ο σκοπός/ δραστηριότητα.

Δυνάμει του άρθρου 2 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 (Ν. 20(Ι)/2014) οι 22 Οντότητες, κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- Έξι (6) Οντότητες Γενικής Κυβέρνησης
- Μία (1) Κρατική Επιχείρηση
- Δεκαοκτώ (15) Κρατικοί Οργανισμοί

Το πλαίσιο λειτουργίας και υποχρεώσεων εκάστης οντότητας, καθορίζεται από την κατηγοριοποίησή της με βάση τη συγκεκριμένη νομοθεσία.

Ανάλυση Κινδύνων

Για αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των ΟΔΔ, και κατ' επέκταση πιθανών δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από αυτές, με βάση τις ελεγμένες ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις τους που οι ίδιες απέστειλαν για το 2024 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν.

Ο Πίνακας Α παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους (τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες), τον αριθμό του προσωπικού κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα Α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα Β οι οποίοι δίνουν μία προκαταρκτική εικόνα για τον κάθε Οργανισμό. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τον δανεισμό προς τα ίδια κεφάλαια.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

A/A	Οργανισμός	Κατηγοριοποίηση	Καθαρές Μεταβιβάσεις (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανόμενης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωμένες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2024 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2024 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2024) (€ εκ.)
1	ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	9,6	5,5	0,0	9,9	139	0	21,9	4,1	14,0	0,0	5,8	11,4	0,0
2	ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	1.183,6	128,7	126,0	2.257	27,2	2.436,6	1.126,6	1.253,9	-80,4	416,6	746,8	118,8
3	ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	51,3	27,9	8,9	156	3,2	935,5	29,3	33,3	0,0	4,7	3,2	0,0
4	ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	16,0	424,6	142,9	110,9	1.944	0,0	1.082,5	332,5	438,1	0,0	83,4	132,1	0,0
5	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	0,4	-1,3	0,8	17	0,0	4,7	1,8	1,8	0,0	0,3	0,0	0,0
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	7,6	0,8	5,0	83	0,0	24,2	8,2	10,4	0,0	19,1	6,0	0,0
7	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατική Επιχείρηση	1,6	0,0	-1,3	0,7	10	0,0	2,0	0,6	1,4	0,0	0,1	0,0	0,0
8	ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	13,6	27,7	24,6	1,6	34	0,1	381,2	2,3	69,4	248,3	83,6	249,7	97,9
9	ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	12,4	1,6	-0,8	9,9	214	0,1	78,0	14,0	14,4	0,0	69,5	29,9	0,0
10	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	Κρατικός Οργανισμός	0,2	1.839,1	117,6	6,7	125	0,0	1.056,7	1.724,5	1.725,5	0,0	344,8	4,3	0,0
11	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΟΚΥΠΥ)	Κρατικός Οργανισμός	91,7	525,3	29,3	426,6	7.349	0,0	457,9	587,6	647,9	0,0	41,1	0,0	0,0
12	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	25,8	16,7	4,7	83	571,0	514,4	9,2	9,3	0,0	11,9	16,1	0,0
13	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	143,7	21,8	62,3	98,7	2.063	1,7	435,1	120,4	168,5	0,0	11,8	169,2	0,0
14	ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	37,5	2,2	9,2	19,4	416	7,1	20,9	30,1	30,5	0,0	12,7	91,9	0,0
15	ΕΟΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	18,2	6,5	1,6	49	0,0	94,5	15,3	19,5	57,8	10,7	58,9	63,0
16	ΕΟΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	24,7	9,2	4,1	188	0,0	241,7	17,9	29,3	76,8	33,8	155,4	107,5
17	ΕΟΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	44,9	17,2	4,7	200	0,0	416,5	36,8	63,4	21,3	62,7	80,3	87,7
18	ΕΟΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	51,9	22,1	6,8	295	1,4	245,1	26,9	41,2	70,8	33,1	85,6	85,9
19	ΕΟΑ ΠΑΦΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	9,8	0,9	0,9	35	0,0	131,9	9,6	10,0	31,7	13,8	26,0	30,8
20	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	Κρατικός Οργανισμός	6,0	7,3	-0,2	9,5	193	0,0	25,2	13,7	13,7	0,0	18,4	0,0	0,0
21	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	Οντότητα Γενικής Κυβέρνησης	65,3	9,9	10,7	43,6	1.347	1,5	96,6	55,9	65,7	0,0	19,9	66,3	0,0
22	ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	Κρατικός Οργανισμός	0,0	4,8	-0,6	3,7	60	0,1	20,6	5,6	5,8	-4,2	5,7	4,0	0,0
ΣΥΝΟΛΟ			398	4.288	622	905	17.257	613	8.724	4.173	4.667	422	1.304	1.937	591

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

	Κρατική Χορηγία / Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού / Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Χρέος / Ίδια Κεφάλαια
ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	63,58	70,67	3,49	0,00
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	0,00	10,05	1,65	0,15
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,00	26,73	48,55	0,00
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,00	25,31	2,67	0,00
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	0,00	44,44	14,07	0,00
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	0,00	47,92	0,99	0,00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	100,00	53,86	19,00	0,00
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	32,93	2,31	1,75	6,60
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	88,81	68,78	1,08	0,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	0,01	0,39	3,05	0,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΟΚΥΠΥ)	14,86	65,84	7,70	0,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	0,00	50,00	37,58	0,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	86,84	58,55	8,61	0,00
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	94,46	63,61	0,91	0,00
ΕΟΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	0,00	8,19	2,37	2,52
ΕΟΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	0,00	14,14	2,01	2,05
ΕΟΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	0,00	7,47	2,07	0,32
ΕΟΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	0,00	16,55	0,43	0,68
ΕΟΑ ΠΑΦΟΥ	0,00	8,86	2,86	0,33
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	44,95	69,68	1,35	0,00
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	86,84	66,36	2,03	0,00
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,00	64,14	1,76	0,04

Σχόλια/ Διευκρινίσεις

(α) Κρατική Χορηγία / Σύνολο Εσόδων

Παρατηρείται ότι, οι οργανισμοί που έχουν το ψηλότερο ποσοστό, είναι οργανισμοί οι οποίοι δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και επομένως δεν παράγουν έσοδα αρκετά για να καλύψουν όλες τις δαπάνες τους, και ως εκ τούτου τους παρέχεται Κρατική στήριξη.

(β) Χρέος / Ίδια Κεφάλαια

Ο μεγάλος δείκτης Χρέους/Ίδια Κεφάλαια του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών προκύπτει από υψηλό δανεισμό του Οργανισμού από το Κράτος ύψους €316,1 εκ. με τα οποία χρηματοδοτήθηκαν τα δάνεια του Οργανισμού προς το κοινό. Παρόλα αυτά, παρουσιάζεται μείωση του δείκτη χρέους/ίδια κεφάλαια από αναλογία, που ήταν κατά την περσινή έκθεση αναφοράς, 14,5 σε 6,6. Περισσότερες πληροφορίες σε σχέση με την κατάσταση δανείων του Οργανισμού παρέχονται στο Κεφάλαιο ΙΙΙ «ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ»

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη λειτουργία των πιο πάνω οντοτήτων είναι οι ακόλουθοι:

- (α) Πιθανή μείωση της κερδοφορίας τους η οποία θα επιφέρει μείωση των εισοδημάτων για το κράτος είτε αυτά προέρχονται από μερίσματα ή/και καταβολή άμεσων και έμμεσων φορολογιών.
- (β) Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ζημιά για σειρά ετών είναι πιθανόν να επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση τις δημοσιονομικές προοπτικές αφού το κράτος είναι πιθανό να κληθεί να καλύψει τις ζημιές αυτές μέσω κρατικής χορηγίας αν η νομοθεσία το επιτρέπει.
- (γ) Ζημιογόνα πορεία των οντοτήτων αυτών πιθανόν να επηρεάσει την ρευστότητα τους και κατ' επέκταση την ικανότητα τους για την έγκαιρη αποπληρωμή των υποχρεώσεων τους προς τους πιστωτές τους. Εάν το κράτος έχει εγγυηθεί οποιαδήποτε υποχρέωση προς πιστωτές πιθανόν να κληθεί να καταβάλει το ανάλογο ποσό. Εάν αυτό επισυμβεί θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά.
- (δ) Η πιθανή αύξηση των λειτουργικών και κεφαλαιουχικών δαπανών από οντότητες που δεν πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες (άρα δεν έχουν σημαντικά εισοδήματα) θα επηρεάσει αρνητικά τα δημόσια οικονομικά αφού το κράτος θα κληθεί να καταβάλει αυξημένες χορηγίες.
- (ε) Τα αναλογιστικά ελλείμματα των ΟΔΔ για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων τους, και ιδιαίτερα των ΟΔΔ που καλύπτουν τις δαπάνες τους με κρατική χορηγία.
- (στ) Ανάλογα με την δραστηριότητα του κάθε Οργανισμού, ενδεχόμενη πτώχευση ή μη εύρυθμη λειτουργία μπορεί να οδηγήσει σε έκτακτα μέτρα της Κυβέρνησης τα οποία κατά πάσα πιθανότητα θα έχουν σημαντικό κόστος.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

(α) Ο Κώδικας Δημόσιας Διακυβέρνησης (ΚΔΔ) του 2019, στοχεύει στην προώθηση καλών πρακτικών διακυβέρνησης και ενθαρρύνει τους Οργανισμούς που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες ή/και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα να τις ενσωματώσουν στη λειτουργία τους ως οδηγός και να συμμορφωθούν. Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης, που μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν θέματα οικονομική διαχείρισης αλλά και διαχείρισης κινδύνων, βοηθούν στην αύξηση της απόδοσης καθώς και στην οικονομική ευρωστία του κάθε Οργανισμού και κατ' επέκταση των δημόσιων οικονομικών.

Με στόχο την παρακολούθηση της εφαρμογής του ΚΔΔ, κατά την υποβολή του ετήσιου Προϋπολογισμού, οι Οργανισμοί συμπληρώνουν το Ερωτηματολόγιο Ελέγχου Συμμόρφωσης και την Βεβαίωση Εφαρμογής του ΚΔΔ. Ο Κώδικας Διακυβέρνησης έχει διατυπωθεί με βάση την αρχή της «συμμόρφωσης ή της εξήγησης» (comply or explain), με την οποία ένας Οργανισμός που υιοθετεί τον Κώδικα πρέπει είτε να συμμορφώνεται πλήρως με τις αρχές του είτε, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης ένεκα της φύσης του Οργανισμού ή κάποιας ιδιαιτερότητας, να τεκμηριώνει επαρκώς τους τρόπους με τους οποίους εξακολουθεί να τηρείται η σχετική αρχή. Ο ΚΔΔ μετά την υποβολή της Έκθεσης του ΔΝΤ ενδέχεται να αναθεωρηθεί σε μια προσπάθεια περαιτέρω ενίσχυσης του πλαισίου διακυβέρνησης.

(β) Ακόμα ένα μέτρο πρόληψης αποτελεί η ετοιμασία Έκθεσης Κινδύνου από τον κάθε Οργανισμό η οποία επίσης υποβάλλεται μαζί με τον ετήσιο Προϋπολογισμό. Η Έκθεση Κινδύνου περιλαμβάνει την αναγνώριση, την αξιολόγηση, τον τρόπο χειρισμού των κινδύνων, χρονοδιάγραμμα μείωσης ή εξάλειψης του κινδύνου καθώς και εκτίμηση των αποτελεσμάτων, μετά από την λήψη μέτρων.

(γ) Περαιτέρω, μαζί με την υποβολή στη Βουλή των Αντιπροσώπων των Προϋπολογισμών των οντοτήτων Γενικής Κυβέρνησης/Κρατικών Οργανισμών (εκτός και αν στην οικεία νομοθεσία τους προβλέπεται διαφορετικά), κατατίθεται και στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας (ΓΕ), λεπτομερής έκθεση συμμόρφωσης και εφαρμογής των παρατηρήσεων του ΓΕ που περιέχονται στην τελευταία εκδοθείσα ετήσια έκθεσή του και αφορούν τις αρμοδιότητες και δραστηριότητες των υπηρεσιών που αφορά ο υπό έγκριση προϋπολογισμός.

Επόμενα Βήματα

Σε συνέχεια της ενδελχούς αξιολόγησης των ευρημάτων των εμπειρογνομόνων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου έχει ετοιμαστεί Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση του πλαισίου διακυβέρνησης των κρατικών οντοτήτων το οποίο αναμένεται να κατατεθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο εντός Νοέμβρη 2025.

iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Εισαγωγικά

Οι ΑΤΑ αποτελούν μέρος της Γενικής Κυβέρνησης. Πριν την Μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή στις 01.07.2024, υπήρχαν 39 Δήμοι εκ των οποίων οι 9 είναι κατεχόμενοι και 487 Κοινοτικά Συμβούλια, εκ των οποίων τα 137 είναι κατεχόμενα. Πλέον, οι Δήμοι ανέρχονται σε 20, εκ των οποίων κάποιοι περιλαμβάνουν και Κοινότητες, ενώ επισημαίνεται ότι τα οικονομικά στοιχεία που έχουν συλλεχθεί για την ετοιμασία της παρούσας ΕΔΚ, αφορούν τις Οικονομικές Καταστάσεις για την περίοδο 01.07.2024-31.12.2024 των ενοποιημένων Δήμων (κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024, μετά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της ΤΑ). Οι Δήμοι και τα Κοινοτικά Συμβούλια ετοιμάζουν τους δικούς τους προϋπολογισμούς. Οι προϋπολογισμοί των Δήμων εγκρίνονται από κοινού από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών και οι προϋπολογισμοί των Κοινοτικών Συμβουλίων από τον Υπουργό Εσωτερικών (Επαρχοι) και τον Υπουργό Οικονομικών, σύμφωνα με τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο του 2014, 20(Ι)/2014, και τους περί Δήμων και περί Κοινοτήτων Νόμους.

Για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των προϋπολογισμών τους, παραχωρείται κρατική χορηγία, η κατανομή της οποίας γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με πληθυσμιακά κριτήρια.

Ανάλυση Κινδύνων

Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά μόνο τους είκοσι (20) ελεύθερους Δήμους. Πρόσθετα, οι Δήμοι έχουν κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με πληθυσμιακά στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού του 2021 (ημερομηνία δημοσιοποίησης 9.8.2024).

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ

Κατηγοριοποίηση Δήμων βάσει του πληθυσμού	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Λειτουργικές Δαπάνες (€ 000)	Μισθολόγιο (Συνολικό κόστος εργοδότη) (€ 000)	Κόστος Συντάξεων (€ 000)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, έκτακτοι, αορίστου, ωρομίσθιοι)	Ενεργητικό (Assets) (€ 000)	Σύνολο Δαπανών για το 2024 (€ 000)	Αναλογιστικό (Έλλειμμα)/ Πλεόνασμα (€ 000)
Πληθυσμός κάτω των 20.000	14,913	22,981	17,550	10,265	0,216	293	81	51	-4
Πληθυσμός 20.001 - 40.000	27,003	68,164	43,027	32,448	2,651	1.149	345	154	-10
Πληθυσμός άνω των 40.001	63,075	117,397	53,822	78,615	10,386	2.035	707	206	-187
ΣΥΝΟΛΟ	104,991	208,542	114,399	121,328	13,253	3.477	1.133,913	410,178	-201,445

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ

Κατηγοριοποίηση Δήμων βάσει τον πληθυσμό	Μέσος μισθός €	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές Δαπάνες %
Πληθυσμός κάτω των 20.000	35.033	39,35	20,18
Πληθυσμός 20.001 - 40.000	28.241	28,37	21,13
Πληθυσμός άνω των 40.001	38.631	34,95	38,21

Σε γενικές γραμμές, οι είκοσι (20) Δήμοι εργοδοτούν 3,477 εργαζομένους.

Η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στους Δήμους το 2024 ανήλθε στα €104,9 εκ.. Όπως φαίνεται στον Πίνακα Γ, η κρατική χορηγία προς τους Δήμους αποτελεί σημαντικό μέρος των συνολικών τους εσόδων γεγονός που τους καθιστά, ως ένα βαθμό, οικονομικά εξαρτώμενους από το Κράτος.

Το μισθολόγιο καλύπτει το 30% περίπου των συνολικών τους δαπανών ενώ οι υπόλοιπες λειτουργικές τους δαπάνες καλύπτουν περίπου το 28%. Κατ' επέκταση, οι δαπάνες προσωπικού και οι λειτουργικές δαπάνες αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό των δαπανών των Δήμων. Διευκρινίζεται ότι στις λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες (καθαριότητα, κοινωνικές υπηρεσίες, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.), ενώ με τη διεύρυνση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους, αναμένεται ότι θα είναι σε θέση να προσφέρουν περισσότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες στον πολίτη, και να συμμετέχουν ενεργά στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Όσον αφορά τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις των Δήμων προς την κυβέρνηση και τα πιστωτικά ιδρύματα αυτές ανέρχονται σε €598 εκ., σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί.

Τέλος, το αναλογιστικό έλλειμμα των ταμείων τους ανέρχεται στο συνολικό ποσό των €201 εκ.. Το μεγαλύτερο μέρος της οφειλής προέρχεται κυρίως από τους Δήμους με τον μεγαλύτερο πληθυσμό. Σε περίπτωση που Δήμος αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις προς τους εργοδοτούμενους του, τότε ενδεχομένως το κράτος να κληθεί να καλύψει τις υποχρεώσεις αυτές.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

- Εκ των σκοπών της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία έχει τεθεί σε εφαρμογή τον Ιούλιο του 2024, είναι ότι οι ΑΤΑ αναμένεται να είναι σε θέση να αποκτήσουν την οικονομική και διοικητική αυτονομία, και κατ' επέκταση μικρότερου βαθμού εξάρτησης από το κεντρικό κράτος.
- Η μείωση των λειτουργικών δαπανών και ο περιορισμός αύξησης των δαπανών προσωπικού των ΑΤΑ θα οδηγήσουν στη βελτίωση των οικονομικών τους.
- Η εντατικοποίηση των ενεργειών για είσπραξη των καθυστερημένων οφειλών προς τους Δήμους και παροχή πρόσθετων εργαλείων (νομοθετικών) για τη βελτίωση της εισπραξιμότητας, θα συνέβαλλε στον μετριασμό δημοσιονομικών κινδύνων.
- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού για πιο ορθολογιστική λειτουργία των ΑΤΑ, σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε Δήμου. Ο κάθε Δήμος πρέπει να ετοιμάζει και υλοποιεί ένα ρεαλιστικό/ ορθολογιστικό προϋπολογισμό εντός των οικονομικών του δυνατοτήτων.
- Με σκοπό την πλήρη χρηματοδότηση των Ταμείων Συντάξεων και εξάλειψης των ελλειμμάτων οι Δήμοι θα πρέπει, μέσω μακροχρόνιου σχεδιασμού, να χρηματοδοτούν το Αναλογιστικό τους Έλλειμμα κατά τρόπο που θα είναι διαχειρίσιμος και οικονομικά βιώσιμος. Επίσης οι αναλογιστικές μελέτες θα πρέπει να επικαιροποιούνται μέσα σε εύλογα διαστήματα έτσι ώστε να ενημερώνονται για τη διαφοροποίηση του ύψους της συνεισφοράς τους. Από τις 20/12/2022 τέθηκε σε ισχύ η νέα νομοθεσία για το Ειδικό Ταμείο Καταβολής Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων, που ιδρύθηκε δυνάμει του άρθρου 10 του περί Επαγγελματικού Σχεδίου Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων των Υπαλλήλων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις

Γενικής Εφαρμογής) Νόμου του 2022 (210(I)/2022), το οποίο σε βάθος χρόνου αναμένεται ότι θα εκμηδενίσει ουσιαστικά τον κίνδυνο.

iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εισαγωγικά

Οι Συμπράξεις Ιδιωτικού και Δημόσιου Τομέα προκύπτουν:

(α) είτε από τις Συμφωνίες Παραχώρησης Υπηρεσιών, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου Δημόσιου Τομέα Αρ. 32 (IPSAS 32 Service Concession Arrangements: Grantor).

(β) είτε από άλλες Συμπράξεις του Ιδιωτικού με το Δημόσιο Τομέα, σύμφωνα με τις πρόνοιες άλλων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων πέραν των προνοιών του IPSAS 32.

Οι **Συμφωνίες Παραχώρησης Υπηρεσιών** αποτελούνται κυρίως από συμβάσεις (δεσμευτικές ρυθμίσεις) βάσει των οποίων μια οντότητα δημόσιου τομέα, η παραχωρούσα αρχή, χορηγεί σε έναν ιδιωτικό φορέα, τον φορέα εκμετάλλευσης, το δικαίωμα εκμετάλλευσης των περιουσιακών στοιχείων της παραχωρούσας αρχής. Σε μια συμφωνία παραχώρησης υπηρεσιών, ο φορέας εκμετάλλευσης συμφωνεί να διατηρεί και λειτουργεί το περιουσιακό στοιχείο παρέχοντας μια δημόσια υπηρεσία για μια προκαθορισμένη χρονική περίοδο. Με τις Συμφωνίες Παραχώρησης Υπηρεσιών επιτυγχάνεται η κατάλληλη διαχείριση των απαιτούμενων πόρων και οι κίνδυνοι που απορρέουν κατανέμονται μεταξύ των εταίρων αναλόγως των αρμοδιοτήτων τους.

Ο ορισμός που δίνεται με βάση τα Διεθνής Λογιστικά Πρότυπα Δημόσιου Τομέα (IPSAS 32: Service Concession Arrangement- Grantor) παρουσιάζεται πιο κάτω:

*Μια **συμφωνία παραχώρησης υπηρεσιών** είναι μια δεσμευτική συμφωνία μεταξύ της παραχωρούσας αρχής και ενός φορέα εκμετάλλευσης στην οποία:*

- (1) Ο φορέας εκμετάλλευσης χρησιμοποιεί το περιουσιακό στοιχείο παραχώρησης υπηρεσίας για να παρέχει μια δημόσια υπηρεσία εκ μέρους της παραχωρούσας αρχής για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, και*
- (2) Ο φορέας εκμετάλλευσης αποζημιώνεται για τις υπηρεσίες του κατά την περίοδο της συμφωνίας παραχώρησης υπηρεσιών.*

Η παραχωρούσα αρχή αναγνωρίζει μία συμφωνία ως Συμφωνία Παραχώρησης Υπηρεσιών εάν πληρούνται τα πιο κάτω κριτήρια:

- (1) Η παραχωρούσα αρχή ελέγχει ή ρυθμίζει **τις υπηρεσίες** που πρέπει να παρέχει ο φορέας εκμετάλλευσης με το περιουσιακό στοιχείο, **σε ποιον** πρέπει να τις παρέχει και **σε ποια τιμή**, και*
- (2) Η παραχωρούσα αρχή ελέγχει - μέσω ιδιοκτησίας, πραγματικού δικαιώματος ή αλλιώς - τυχόν σημαντικά εναπομένοντα δικαιώματα στο περιουσιακό στοιχείο στο τέλος της συμφωνίας.*

Συνήθως οι συμφωνίες παραχώρησης υπηρεσιών αναφέρονται κυρίως σε έργα υποδομής όπως αεροδρόμια, έργα υποδομής σε διόδους, γέφυρες, νοσοκομεία, φυλακές, μονάδες αφαλάτωσης κ.λ.π. και άλλα πάγια ή άυλα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για διοικητικούς σκοπούς για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, τα οποία ενδέχεται να υπάρχουν ήδη, ή τα οποία θα κατασκευαστούν ή ακόμη δύναται να αναφέρονται σε έργα αναβάθμισης ή και επέκτασης ή και βελτίωσης υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων από τον φορέα εκμετάλλευσης.

Οι Συμφωνίες Παραχώρησης Υπηρεσιών που βρίσκονται σε ισχύ παρουσιάζονται πιο κάτω:

- Α. Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου
- Β. Λιμάνι Λεμεσού
- Γ. Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας
- Δ. Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας
- Ε. Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού
- ΣΤ. Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Πάφου

Κατά το έτος 2024, η Παραχωρούσα Αρχή ενεργοποίησε το δικαίωμα τερματισμού της συμφωνίας παραχώρησης υπηρεσιών αναφορικά με το «Λιμάνι και Μαρίνα Λάρνακας» και η διαχείριση του συγκεκριμένου έργου περιήλθε στην κυριότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, και ως εκ τούτου δε δύναται να ταξινομηθεί ως Συμφωνία Παραχώρησης Υπηρεσιών και δεν περιλαμβάνεται στις πιο κάτω αναλύσεις.

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Λιμάνι Λεμεσού
Περιγραφή σύμπραξης	Συμφωνία Παραχώρησης για την Ανάπτυξη, Μελέτη, Κατασκευή, Συντήρηση και Λειτουργία των Αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου	Αποκρατικοποίηση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Λιμένα Λεμεσού: Τμήμα 1: Σύμβαση Παραχώρησης για την Διαχείριση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Τερματικού Σταθμού Εμπορευματοκιβωτίων στο Λιμάνι Λεμεσού Τμήμα 2: Σύμβαση Παραχώρησης για την Διαχείριση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Τερματικού Σταθμού Γενικού Εμπορίου στο Λιμάνι Λεμεσού Τμήμα 3: Σύμβαση Παραχώρησης Θαλάσσιων Υπηρεσιών στο Λιμάνι Λεμεσού.
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	08.07.2005	25.04.2016
Ημερομηνία συμφωνίας	23.12.2024	
Ημερομηνία ισχύος συμφωνίας	12.05.2006	29.01.2017
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	25 έτη (μέχρι 12/5/2031)	Τμήμα 1: 25 έτη
Νέα ημερομηνία λήξης	18 μήνες (μέχρι 11.11.2032)	Τμήμα 2: 25 έτη
		Τμήμα 3: 15 έτη
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής:100%	Διαχειριστές: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	Φάση Ι €659,6 εκ.(κατασκευή αερολιμένων – ολοκληρώθηκε) Φάση ΙΙ €170 εκ. (επέκταση αερολιμένων -σε εξέλιξη)	

Λεπτομέρειες	(Γ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας	(Δ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας
Περιγραφή σύμβασης	Ανακαίνιση, λειτουργία και πώληση αφαλατωμένου νερού	Επέκταση, ανακαίνιση, λειτουργία, συντήρηση και πώληση αφαλατωμένου νερού
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	26.01.2012	30.9.2005 και 27.11.2007 (συμπληρωματική συμφωνία)
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	01.07.2015	20.5.2007
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	27 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 25 έτη για λειτουργία)	22 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 20 έτη για λειτουργία)
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	€6 εκ.	€27,8 εκ.

Λεπτομέρειες	(Ε) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού	(ΣΤ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Πάφου
Περιγραφή σύμβασης	Σχεδιασμός, κατασκευή, λειτουργία, συντήρηση και προμήθεια αφαλατωμένου νερού	Σχεδιασμός, Κατασκευή, Λειτουργία, Διαχείριση και προμήθεια αφαλατωμένου νερού (Τύπου αντίστροφης ώσμωσης)
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	07.08.2009	17.01.2019
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	01.07.2012	24.05.2021
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	23 έτη (3 έτη για κατασκευή και 20 έτη για λειτουργία)	25 έτη
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	€45,8 εκ.	€ 5 εκ.

Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις:

Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου

Σε περίπτωση που ο Ανάδοχος δεν είναι σε θέση να αποπληρώσει τα δάνεια του, η κυβέρνηση έχει υποχρέωση να καταβάλει στους δανειστές του Αναδόχου το 95% των οφειλόμενων δανείων. Σε τέτοια περίπτωση η συμφωνία ακυρώνεται και τόσο οι υποδομές όσο και τα περιουσιακά στοιχεία του έργου μεταφέρονται στην κυριότητα της κυβέρνησης.

Λιμάνι Λεμεσού

Για το τμήμα 1, Διαχείριση Εμπορευματοκιβωτίων, ο Ανάδοχος απαιτεί/διεκδικεί αποζημίωση για αθέτηση περιορισμού στη διαχείριση εμπορευματοκιβωτίων από τον διαχειριστή του Τερματικού Γενικού Εμπορίου, για το οποίο δεσμεύτηκε το Κράτος. Η απαίτηση του αναδόχου ανέρχεται στα €0,74 εκ. πλέον Δικηγορικά έξοδα. Στην περίπτωση όπου ληφθεί απόφαση αποζημίωσης προς τον ανάδοχο Διαχειριστή Εμπορευματοκιβωτίων η Κυπριακή Δημοκρατία εξετάζει το ενδεχόμενο αξίωσης για απαίτηση αποζημίωσης από τον Διαχειριστή Τερματικού Σταθμού Γενικού Εμπορίου λόγω παράβασης των όρων της σχετικής σύμβασης.

Για το τμήμα 2, Διαχείριση Τερματικού Σταθμού Γενικού Εμπορίου, μετά από απόφαση Διαιτησίας διενεργήθηκαν πληρωμές, κατά το έτος 2024, για αποζημίωση του αναδόχου για το ποσό των €6,4 εκ.. Η διαιτησία αφορούσε 3 διαφορετικά θέματα τα οποία συνοψίζονται ως ακολούθως:

1. Περιορισμός στα φορτία που διαχειρίζεται το Λιμάνι Λάρνακας,
2. Χώρος στάθμευσης των εργαζομένων της ΑΛΚ,
3. Δικαίωμα για αύξηση των χρεώσεων κατά 5%.

Με βάση την απόφαση της Διαιτησίας η Κυπριακή Δημοκρατία όφειλε να αποζημιώσει τον ανάδοχο για τα θέματα 1 και 3 μόνον. Σε συνέχεια της απόφασης Διαιτησίας αναφορικά με την πρώτη απαίτηση του αναδόχου, δηλ. τον περιορισμό στα φορτία που διαχειρίζεται το Λιμάνι Λάρνακας, προκύπτει η νομολογία (legal obligation) για μελλοντικές αποζημιώσεις προς τον ανάδοχο Διαχείρισης Τερματικού Σταθμού Γενικού Εμπορίου, στις περιπτώσεις όπου το Λιμάνι Λάρνακας ξεπερνά το σχετικό όριο στα φορτία.

Για το τμήμα 2, Διαχείριση τερματικού σταθμού γενικού εμπορίου, γίνεται συζήτηση με πρόθεση από τον ανάδοχο για προσφύγη σε διαδικασία διαιτησίας εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας για συγκεκριμένα θέματα. Η απαίτηση του αναδόχου αφορά αποκλειστικά δικαιώματα για 2 διαφορετικά θέματα, τα οποία δεν δύναται να ποσοτικοποιηθούν στο παρόν στάδιο, καθώς η διαπραγμάτευση άρχισε εντός του 2025, και τα σχετικά θέματα αφορούν:

1. Εξυπηρέτηση Πολεμικών πλοίων,
2. Εξυπηρέτηση πλοίων Oil & Gas

Για το τμήμα 3, υπάρχει απαίτηση από τον ανάδοχο Παροχής Θαλάσσιων Υπηρεσιών. Η απαίτηση αφορά την διεκδίκηση αποζημιώσεων για δικαίωμα αύξησης των χρεώσεων κατά 5% κατά τον 3^ο χρόνο. Με απόφαση Διαιτητικού Δικαστηρίου η οποία πάρθηκε κατά το έτος 2025, η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να αποζημιώσει τον ανάδοχο με το ποσό των €1,3 εκ.

V. ΑΛΛΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Στην πιο κάτω ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά άλλοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, που προέρχονται τόσο από ενδογενείς όσο και από εξωγενείς παράγοντες βάσει πληροφόρησης που έχει συλλεγεί από τα Υπουργεία / Υφυπουργεία, τις ΟΔΔ, και τις ΑΤΑ.

Θεματική ενότητα	Περιγραφή Κινδύνου	Εκτιμώμενος Δημοσιονομικός Αντίκτυπος (€)	Χρονικός Ορίζοντας (Μακροπρόθεσμος / Μεσοπρόθεσμος/ Βραχυπρόθεσμος)	Πιθανότητα Εκδήλωσης (Υψηλή/Μέτρια/Χαμηλή)	Σχέδιο Αντιμετώπισης	Παρατηρήσεις/Σχόλια
Ενδογενείς και Εξωγενείς κυβερνοαπειλές (από κυβερνήσεις άλλων χωρών, εγκληματικά δίκτυα, χάκερς)	Απώλεια, διαρροή ή αλλοίωση οικονομικών και άλλων δεδομένων, διαρροή διαβαθμισμένων εγγράφων, διακοπή κρατικών λειτουργιών (π.χ. κυβερνοεπιθέσεις σε φορολογικές υπηρεσίες)	Δεν μπορεί να εκτιμηθεί	Μεσοπρόθεσμος/ Βραχυπρόθεσμος	Υψηλή	Έργο κυβερνοασφάλειας	
Εξωγενείς Παράγοντες / Γεωπολιτικές Εξελίξεις	Αύξηση στις τιμές καυσίμων και τιμών ενέργειας, οι οποίες θα επηρεάσουν αρνητικά την κυπριακή οικονομία, καθώς και επηρεασμός της εφοδιαστικής αλυσίδας	Δεν μπορεί να εκτιμηθεί	Βραχυπρόθεσμος	Μέτρια	Συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία και ΕΕ	

Θεματική ενότητα	Περιγραφή Κινδύνου	Εκτιμώμενος Δημοσιονομικός Αντίκτυπος (€)	Χρονικός Ορίζοντας (Μακροπρόθεσμος / Μεσοπρόθεσμος/ Βραχυπρόθεσμος)	Πιθανότητα Εκδήλωσης (Υψηλή/Μέτρια/Χαμηλή)	Σχέδιο Αντιμετώπισης	Παρατηρήσεις/Σχόλια
	Μαζικές μεταναστευτικές ροές προς την Κυπριακή Δημοκρατία λόγω πολεμικών συρράξεων ή πολιτικής αστάθειας σε γειτονικές χώρες (π.χ. Μέση Ανατολή, Ουκρανία, Αφρική)	10 εκ.	Βραχυπρόθεσμος	Μέτρια	Συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία και ΕΕ	Ο εκτιμώμενος δημοσιονομικός αντίκτυπος αντιστοιχεί, μεταξύ άλλων, σε αύξηση των διαμενόντων σε Κέντρα Υποδοχής και Φιλοξενίας, αύξηση δαπανών λόγω επιχειρησιακών μέτρων ασφαλείας.
	Καθυστέρηση στην υλοποίηση συμβατικών υποχρεώσεων αρκετών αναδόχων που προέρχονται από τα εμπλεκόμενα μέρη με αποτέλεσμα τα προϋπολογιζόμενα ποσά για συγκεκριμένες δαπάνες να μένουν αδιάθετα κατά το τέλος του οικονομικού έτους	23 εκ.	Βραχυπρόθεσμος	Υψηλή	Προπληρωμή άλλων ανειλημμένων υποχρεώσεων κατόπιν έγκρισης από την Αναθέτουσα Αρχή, υπό τη βασική προϋπόθεση καταβολής ισόποσης εγγυητικής επιστολής	Εκτιμάται ότι θα παρουσιαστούν αρκετές καθυστερήσεις στις παραδόσεις.
Εξωγενείς Παράγοντες / Κλιματική αλλαγή	Φυσικά / Καιρικά φαινόμενα τα οποία απαιτούν την χρήση των πυροσβεστικών πτητικών μέσων	10 εκ.	Βραχυπρόθεσμος	Υψηλή	Πρόβλεψη για διαθεσιμότητα περισσότερων πτητικών μέσων για αντιμετώπιση των	

Θεματική ενότητα	Περιγραφή Κινδύνου	Εκτιμώμενος Δημοσιονομικός Αντίκτυπος (€)	Χρονικός Ορίζοντας (Μακροπρόθεσμος / Μεσοπρόθεσμος/ Βραχυπρόθεσμος)	Πιθανότητα Εκδήλωσης (Υψηλή/Μέτρια/Χαμηλή)	Σχέδιο Αντιμετώπισης	Παρατηρήσεις/Σχόλια
					καιρικών φαινομένων	
	Αύξηση ζημιών από φυσικές καταστροφές λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων (ειδικότερα ανομβρίας) και ανάγκη επιπλέον κρατικής στήριξης για αποζημιώσεις και για διασφάλιση της αποστολής του Ταμείου Προστασίας και Ασφάλισης της Γεωργικής Παραγωγής	10 εκ. (ετήσια)	Βραχυπρόθεσμος	Υψηλή	Αναπροσαρμογή των εισφορών, ενεργητική προστασία (π.χ αντιχαλαζικά δίκτυα), εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης	Το εκτιμώμενο δημοσιονομικό κόστος υπολογίστηκε λαμβάνοντας υπόψη τις ζημιές των τελευταίων ετών και το ύψος των ενισχύσεων που δόθηκε.
	Αύξηση ζημιών στις δημόσιες υποδομές από φυσικές καταστροφές λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων	15 εκ.	Βραχυπρόθεσμος	Υψηλή	Εκτέλεση δημοσίων έργων (π.χ. αντιπλημμυρικών)	
	Αυξημένη συχνότητα και ένταση καυσώνων και καταιγίδων σκόνης με επίπτωση στην Δημόσια Υγεία του πληθυσμού-πολλαπλά περιστατικά (π.χ.	Δεν μπορεί να εκτιμηθεί	Μεσοπρόσθεσμος	Υψηλή	Ανάπτυξη πολυτομεακού σχεδιασμού	

Θεματική ενότητα	Περιγραφή Κινδύνου	Εκτιμώμενος Δημοσιονομικός Αντίκτυπος (€)	Χρονικός Ορίζοντας (Μακροπρόθεσμος / Μεσοπρόθεσμος/ Βραχυπρόθεσμος)	Πιθανότητα Εκδήλωσης (Υψηλή/Μέτρια/Χαμηλή)	Σχέδιο Αντιμετώπισης	Παρατηρήσεις/Σχόλια
	αυξημένες εισαγωγές στα νοσοκομεία, αυξημένα περιστατικά άσθματος)					
Επιδημιολογική κρίση	Πανδημία	Δεν μπορεί να εκτιμηθεί	Μεσοπρόσθεσμος	Μέτρια	Ιατρικά και μη ιατρικά αντίμετρα, στρατηγικά αποθέματα, διεθνής συνεργασία	
Απεργιακά μέτρα σε διάφορους τομείς της οικονομίας	Επηρεασμός της εφοδιαστικής αλυσίδας, σημαντική απώλεια εσόδων από ζωτικούς τομείς της οικονομίας	Δεν μπορεί να εκτιμηθεί	Βραχυπρόθεσμη	Υψηλή	Διαβουλεύσεις με διάφορους φορείς	

Πίνακας 12

Οντότητες Δημοσίου Δικαίου

Ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση αναφέρονται κυρίως οι κίνδυνοι από κυβερνοεπιθέσεις, από την κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές (καταιγίδες, πλημμύρες, σεισμοί, πυρκαγιές), από τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή, από ενδεχόμενη επιδημιολογική κρίση, από μείωση ή απώλεια ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, από μη συμμόρφωση με νομοθεσίες ή ρυθμιστικές αποφάσεις, με αποτέλεσμα την επιβολή προστίμων ή κυρώσεων από την ΕΕ.

Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου: οι μεγαλύτεροι ενδεχόμενοι κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση εντοπίζονται λόγω της κλιματικής αλλαγής με πιθανές ζημιές σε υποδομές όπως στα δίκτυα διανομής και σταθμούς παραγωγής, η εξάρτηση της χώρας από το εισαγόμενο καύσιμο και το ενδεχόμενο εμφάνισης ενεργειακής κρίσης (απότομη αύξηση τιμών καυσίμων λόγω πολέμων π.χ. Ουκρανία, Μέση Ανατολή), και η επιβολή προστίμων / κυρώσεων λόγω μερικής ή πλήρους μη συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Αρχή Λιμένων Κύπρου: οι μεγαλύτεροι ενδεχόμενοι κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση εντοπίζονται, μεταξύ άλλων, λόγω της πρόθεσης επέκτασης του Λιμανιού Βασιλικού με εκτίμηση για δημοσιονομικό αντίκτυπο που ανέρχεται σε εκατοντάδες εκ., της αβεβαιότητας από τη διαχείριση του Λιμανιού Λάρνακας έως το τέλος του 2025, λόγω πρόσθετων επενδύσεων, και της διασφάλισης συμμόρφωσης των απαιτήσεων που προκύπτουν από το ρυθμιστικό πλαίσιο, ιδιαίτερα για θέματα κυβερνοασφάλειας.

Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου: οι μεγαλύτεροι δημοσιονομικοί κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση εντοπίζονται λόγω ενδεχόμενων κυβερνοεπιθέσεων (μπορεί να προκύψει απώλεια δεδομένων, απώλεια πρόσβασης, απώλεια υπηρεσίας λόγω Κυβερνοεπίθεσης), και η επιβολή προστίμων / κυρώσεων λόγω μερικής ή πλήρους μη συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης: μεταξύ άλλων, αναφέρονται ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση, η ένταξη νέων περιοχών ύδρευσης στα όρια των ΕΟΑ χωρίς την απαραίτητη υδρευτική υποδομή, τα θέματα ποιότητας και ποσότητας νερού (ξηρασία και μείωση υδατικών αποθεμάτων), καθώς και θέματα δημόσιας υγείας.

Δήμοι

Ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι με δημοσιονομική επίπτωση αναφέρονται κυρίως οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές, λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων, τα οποία έχουν επίπτωση, μεταξύ άλλων, στη διάβρωση των παραλιών στις παραθαλάσσιες πόλεις, στην πρόκληση ζημιών σε έργα υποδομών, σε δημοτικά κτίρια, σε δρόμους και γέφυρες, ενώ το κύριο κόστος που προκύπτει αφορά σε κόστος διαχείρισης και αποκατάστασης ζημιών.